



## Protokoll fra møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

28.08.2024 kl. 12:30-15:30.

Møtet ble avholdt i møterom 448 (JUSII)

### Til stede:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)  
Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)  
Erling Johannes Husabø (a)  
Guri Lindblad (b)  
Mari Anne Franklin (c) – fast vara for Maria Møller  
Elida Øyjord Rødne (d)  
Maya Møller (d) – vara for Thomas Helgaland

### Forfall:

Thomas Helgaland (d)

Sekretær: Anne Grethe Nielsen

Kontakt: [studieutvalget.jurfa@uib.no](mailto:studieutvalget.jurfa@uib.no)

ePhorte saksnummer: 2024/236

### **Sak 43/24 Godkjenning av innkalling og dagsorden**

Innkalling: Godkjent

Dagsorden: Det ble avtalt i møtet at vedtakssakene behandles før uttalesakene om kunstig intelligens.

### **Sak 44/24 Orienteringssaker**

**1** [Protokoll](#) fra SU 27.05.2024. Godkjent på sirkulasjon 29.05.2024.

**2** Fullmaktsvedtak:

- a) Litteraturendring JUS397 Forskerlinje
- b) Fullmaktsvedtak litteratur JUS231 Obligasjonsrett
- c) Pensumopprettelse JUS2500 og JUS3500
- d) Litteraturendring JUS346 Rettergang
- e) Dekning av reiseutgifter for eksterne forelesere - JUS221 Rettsstaten
- f) Ny hovedlitteratur for JUS251-2-A Grunnleggende arbeidsrett og JUS251-2-B Arbeidsrett fordypning
- g) Kurs i Legal English – JUS221 Rettsstaten
- h) Overgangsordning JUS136 Obligasjonsrett og JUS231 Obligasjonsrett
- i) Oppdatering av studieplan for MAJUR – nytt 5. studieår
- j) Endring av hovedlitteratur JUS231 Obligasjonsrett

*Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til [studieutvalget.jurfa@uib.no](mailto:studieutvalget.jurfa@uib.no)*

**3** Pensumopprettelse JUS2300 og JUS3500 (EU and EEA Institutional Law and Policymaking)

**4** Dekning av reiseutgifter for eksterne forelesere - JUS221 Rettsstaten

**5** Midler til avholdelse av kurs i Legal English – JUS221 Rettsstaten

**6** Orientering om revidert kvalitetssystem for utdanning ved UiB

7 Orientering om møte i arbeidslivspanelet V-24

---

**Sak 45/24 Saker til drøftelse/høring/uttalelse**

---

**1 Emneevaluering JUS100 EXFAC – Innføring i juridisk metode**

---

**SU uttaler**

Studieutvalget takker de emneansvarlige for en grundig evaluering. SU noterer seg at emnet fungerer godt og vil berømme de emneansvarlige for et gjennomtenkt og velfungerende opplegg for nye studenter ved Det juridiske fakultet.

SU noterer seg de emneansvarliges ønske om tavle på seminarrommene og følger opp dette.

Til spørsmålet under punktet om arbeidsbelastning kan SU bekrefte at de emneansvarlige ikke skal ta hensyn til studentenes utenomfaglige aktiviteter. Arbeidsbelastningen skal ta utgangspunkt i at jusstudiet er et fulltidsstudium og at antall arbeidstimer for hvert studiepoeng skal ligge omkring (men ikke over) 30 timer.

---

**2 Emneevaluering JUS212 Avtalerett**

---

**SU uttaler**

Studieutvalget takker de emneansvarlige for en grundig evaluering og noterer at emnet ser ut til å fungere godt. SU ønsker særlig å gi ros for det nye opplegget med FAQ, som virker til å fungere svært godt og som avlaster de emneansvarlige fra et større antall spørsmål per epost.

SU merker seg at vurderingsformen «mappevurdering» er sårbar i forhold til studentenes eventuelle bruk av kunstig intelligens, men er trygg på at de emneansvarlige fortløpende vurderer dette ved utarbeidelse av nye oppgaver.

---

**3 Emneevaluering JUS211 Familie- og arverett**

---

**SU uttaler**

Studieutvalget takker de emneansvarlige for evalueringen og noterer seg at emnet har fungert bra. Evalueringen og erfaringene med emnet er viktige i den videre planleggingen av familie- og arverett som et valgemenne på tredje studieår.

---

**4 Emneevaluering JUS265-2-A Planrett**

---

**SU uttaler**

Studieutvalget takker de emneansvarlige for evalueringen og noterer seg at emnet har fungert bra. Evalueringen og erfaringene med emnet er viktige for den videre planleggingen av det nye fordypningsemnet Plan- og ekspropriasjonsrett (20 sp).

---

**5 Emneevaluering JUS242 Rettergang**

---

**SU uttaler**

Studieutvalget takker for emneevalueringen og ønsker å gi honnør til de emneansvarlige for innsatsen de legger i dette emnet.

SU noterer seg at emnet har utfordringer med deltakelsen på seminarene i sivilprosess før jul, noe som trolig blant annet skyldes at mange studenter prioriterer gjentak av JUS231 Obligasjonsrett. SU håper at åpningen for gjentak på kontinuasjonseksamen i august skal avhjelpe dette, og ber de emneansvarlige følge med på dette. Dersom flytting av gjentaksmuligheten ikke fører til bedre oppmøte på seminarene, kan det være behov for å se om det er forhold ved seminaropplegget som bør revurderes.

SU merker seg at det i emneevalueringen fremgår at «Etikkelementer er forsøkt innarbeidet, men det er ikke rom for å gi etikk en fremskutt plass i emnet.» Det fremgår også at «etikk-elementet [ikke har] funnet sin endelige form». Samtidig fremgår det at nedleggelse av etikkurset har gitt emnet to ekstra undervisningsdager og tre ekstra dobbelttimer, som imidlertid brukes på å «gi en mer allmenn introduksjon til emnet Rettergang og fagområdet "prosessrett"». Siden endringene i kvalitetssystem for utdanning ved UiB, se SU.sak 44/24 nr. 6 fører til at neste emneevaluering vil bli om tre år, ønsker SU en kort redegjørelse

---

fra de emneansvarlige om hvordan etikkundervisningen skal gjennomføres i emnet høst 2024.

<b>6</b> <b>SU uttaler</b>	<b>Kunstig intelligens: Endring i læringsutbyttebeskrivelse, utfyllende regner og veiledninger</b> SU oppfordrer fakultetsstyret til å vedta de foreslåtte endringene i pkt. 1-6 i saksnotatet. Endringene som kom frem i møtet er skrevet inn med grønt og understreking i den versjonen av saksnotatet som er vedlagt protokollen.
<b>7</b> <b>SU uttaler</b>	<b>Veiledning til studentene om anbefalt bruk av kunstig intelligens ved læring og undervisning</b> <i>Saken utsettes til behandling i kommende SU-møte.</i>
<b>8</b> <b>SU uttaler</b>	<b>Veiledning for emneansvarlige og andre undervisere om muligheter og utfordringer knyttet til KI-verktøy i forbindelse med undervisning og prøving</b> <i>Saken utsettes til behandling i kommende SU-møte.</i>
<b>9</b> <b>SU uttaler</b>	<b>Informasjonsskriv til sensorer ved Det juridiske fakultet, UiB: Bruk av KI-verktøy i arbeider som leveres for godkjenning eller sensur.</b> <i>Saken utsettes til behandling i kommende SU-møte.</i>
<b>10</b> <b>SU uttaler</b>	<b>Samlesak - endringer i utfyllende regler</b> Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å vedta de foreslåtte endringene i Utfyllende regler ved Det juridiske fakultet.  Emnebeskrivelser oppdateres i tråd med de vedtatte endringene.

#### **Vedtakssaker**

<b>Sak 46/24</b> <b>Vedtak</b>	<b>Endring i emnebeskrivelsen for JUS325 Rettshjelp</b> Siste setning under «Vurderingsformer» i emnebeskrivelsen for JUS325 Rettshjelp endres til følgende:  Rapporten underlegges sensur ved Det juridiske fakultet, og <i>sensureres av emneansvarlig og daglig leder i Jussformidlingen.</i>
<b>Sak 47/24</b> <b>Vedtak</b>	<b>Søknad om frikjøp fra undervisningsplikt – fordypningsemne «kommersielle tvister»</b> De emneansvarlige på fordypningsemnet «kommersielle tvister» innvilges 50 undervisningstimer til videre utvikling av emnet.
<b>Sak 48/24</b> <b>Vedtak</b>	<b>Undervisning i JUS2311 International Climate Law – Bachelor og JUS3511 International Climate Law – Master V-25</b> JUS2311 International Climate Law – Bachelor og JUS3511 International Climate Law – Master blir ikke tilbudt i vårsemesteret 2025.
<b>Sak 49/24</b> <b>Vedtak</b>	<b>Endring i opptaksreglement</b> § 4 andre ledd i opptaksreglement for opptak til toårig mastergrad i rettsvitenskap endres til:  Det kreves C i snitt i alle emner som inngår i opptaksgrunnlaget. Innføringsemner (EXPHIL og EXFAC Juridisk forprøve eller tilsvarende) <i>og karakterer fra utveksling</i> regnes ikke med. Det samme gjelder andre emner med karakteren B/IB fra og med våren 2020.

Halvard Haukeland Fredriksen  
Leder

Anne Grethe Nielsen  
Sekretær

*Neste møte: 16.10.2024, kl. 12:30 i møterom 546.*

## **Orienteringssak:**

Til Halvard Haukeland Fredriksen

Fra administrasjonen/ANNNI

Dato: 31.05.2024

## **Fullmaktsvedtak:**

### **Søknad pensumopprettelse – JUS2500 og JUS3500**

Valgemnene JUS2500 (Bachelor) og JUS3500 (Master) *EU and EEA Institutional Law and Policymaking* går for første gang høsten 2024. Det søkes herved om opprettelse av følgende pensum for de to kursene:

\*\*\*

#### **Felles for begge kursene:**

Cini, Michelle & Nieves Pérez-Solórzano Borragán (eds) *European Union Politics* (7th ed 2022, Oxford University Press)

- Chapters 1-16

Craig & De Burca, *EU Law - Text, Cases and Materials* (7th ed. 2020, Oxford University Press)

- Chapter 4, 5, 6 (sections 1-7 only), 8, 9 and 10 (except section 3)

Isaksen, Rydelski & Zatschler, *European Free Trade Association (EFTA) and European Economic Area (EEA)*, (3rd ed. 2024, Kluwer)

- Part II, except Chapter 2 § 2; Chapter 3 §§ 3, 4, 5, 8 and 9; Chapter 5 § 1 II A-D; and Chapters 6-8.

#### **I tillegg skal studentene som tar JUS3500 (masternivå) lese:**

C. Barnard, "Reciprocity, Homogeneity and Loyal Cooperation: Dealing with Recalcitrant National Courts?" in the EFTA Court (ed), *The EEA and the EFTA Court – Decentred Integration* (2014, Hart)

C. Franklin & H. Fredriksen, "Of Pragmatism and Principles: The EEA Agreement 20 years on", *52 Common Market Law Review* (2015) 3 629-684

\*\*\*

Pensum på JUS2500 vil da være på totalt 508 sider, mens pensum på JUS3500 vil komme på totalt 580 sider.

Mvh,

Professor Christian Franklin

Emneansvarlig JUS2500 og JUS3500

Formelt:

I hht § 9 tredje ledd andre og tredje punktum i Reglement for det juridiske fakultet, universitetet i Bergen kan Studieutvalgets leder fatte vedtak «*på utvalgets vegne i mindre viktige saker som ikke er av prinsipiell betydning, samt i saker hvor møtebehandling ikke kan avvendes uten vesentlig ulempe for fakultetets virksomhet. I sistnevnte tilfeller skal saken så vidt mulig drøftes med minst en av studentrepresentantene i utvalget før vedtak fattes eller tilråding gis*».

Saken her anses å omfattes av denne bestemmelsen idet den anses å være mindre viktig og ikke er av prinsipiell betydning.

**Vedtak:**

Litteraturliste for JUS2500 (Bachelor) og JUS3500 (Master) EU and EEA Institutional Law and Policymaking godkjennes.

Halvard Haukeland Fredriksen

Visedekan for undervisning

*Vedtaket er ikke fysisk signert, men godkjent i ePhorte, sak 2024/236*

## **Orienteringssak:**

Til Halvard Haukeland Fredriksen

Fra administrasjonen/ANNNI

Dato: 18.06.2024

## **Fullmaktsvedtak:**

### **Dekning av reiseutgifter for eksterne forelesere**

#### **JUS221 Rettsstaten**

#### **De emneansvarlige på JUS221 Rettsstaten har søkt om:**

- Dekning av reiseutgifter og undervisningshonorar for ekstern foreleser Rahman Chaudhry, ca. 10.000 kr.
- Dekning av reiseutgifter for ekstern foreleser Marius Emberland, ca. 6000 kr.

#### **Begrunnelse:**

*Reise og honorar gjeld Rahman Chaudhry. Det er ynskjeleg at Rahman heldt ei av dei tre førelesningane på kurset som er avsett til folkerett. Rahmann er ein av «våre» studentar, han gjekk forskarlina og skreiv om folkemord. Dette er eit tema som, med rette, får mykje merksemd for tida. Me har interne krefter som kunne halde ei slik førelesning, men det har likevel betydeleg verdi å henta inn yngre krefter som òg syner fram utdanningstilbodet på fakultetet seinare på studiet. Òg naturen av tema gjer at det er eit føremon med ei ekstern stemme.*

*Førelesninga vil erstatta det som tidlegare har vore ei «anvendt metode» førelesing i folkeretten, og slik inngå som ein del av den ornære førelesingsrekka. På denne bakgrunn vert det bede om at Rahmann i tillegg til reise vert tilstått normalhonorar for førelesninga. Det er tale om reiseutgifter frå Oslo, dette bør normalt ikkje beløpa seg til meir enn 6.000 kr.*

*Det vert i tillegg søkt om deknign av reiseutgifter for Marius Emberland. Marius heldt i fjor ei samanhengsførelesning om metode knytt til folkerett, EMK og EØS. Marius har prosedert saker på stort sett alle nivå innan desse rettsområda i si tid ved Regjeringsadvokaten. Han er slik i ein unik poisjon til å førelesa over emnet. Marius har halde denne førelesninga før, og den har vorte svært godt motteken førelesning. Det er tale om reise frå Oslo, slik at reiseutgiftene normalt ikkje bør beløpa seg til meir enn 6.000 kr.*

#### **Formelt:**

I hht § 10 andre ledd, andre og tredje punktum i Reglement for det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen kan Studieutvalgets leder fatte vedtak «*på utvalgets vegne i mindre viktige saker som ikke er av prinsipiell betydning, samt i saker hvor møtebehandling ikke kan avvendes uten vesentlig ulempe for fakultetets virksomhet. I sistnevnte tilfeller skal saken så vidt mulig drøftes med minst en av studentrepresentantene i utvalget før vedtak fattes eller tilråding gis*».

Neste møte i Studieutvalget er den 28. august 2024. Emnet går neste gang i høstsemesteret 2024 og saken kan derfor ikke avvende møtebehandling. Saken er drøftet med studentrepresentant Thomas Helgaland.

I styresak 111/23 ble det vedtatt at «*Studieutvalget disponerer en pott på 100.000, - som kan søkes på av alle fast ansatte til aktiviteter som bidrar til å heve egen undervisningskompetanse og/eller tilrettelegger for samarbeid og erfaringsutveksling om undervisning*».

Det vurderes at søknaden her faller inn under aktiviteter for bevilling av midler fra Studieutvalgets pott. JUS221 Rettsstaten innvilges derfor 16.000 kr. til dekning av undervisnings- og reiseutgifter til eksterne forelesere.

**Vedtak:**

For høstsemesteret 2024 innvilges JUS221 Rettsstaten 16.000 kr. fra studieutvalgets pott til dekning av undervisningshonorar og reiseutgifter til eksterne forelesere.

Halvard Haukeland Fredriksen

Visedekan for undervisning

*Vedtaket er ikke fysisk signert, men godkjent i ePhorte, sak 2024/236*

## **Orienteringssak:**

Til Halvard Haukeland Fredriksen

Fra administrasjonen/ANNNI

Dato: 25.06.2024

## **Fullmaktsvedtak:**

# **Støtte til kurs i «Legal English» for JUS221 Rettsstaten - 2024**

De emneansvarlige på JUS221 Rettsstaten har søkt om kr. 19.500, - til dekning av utgifter til avholdelse av kurs i Legal English for studentene i august 2024.

## **Bakgrunn og formål**

I læringsutbyttebeskrivelsen til Mastergrad i Rettsvitenskap står det:

- *«Kandidatane kan formidle og evaluere juridiske analyser og standpunkt på ein poengtert, presis og etterretteleg måte både munnleg og skriftleg, på så vel norsk som engelsk, gjennom å utarbeide ulike former for sjølvstendige skriftlege arbeid»*
- *«og også "formidle juridiske analyser til allmenta, skriftleg og munnleg, på norsk og på engelsk».*

Når det gjelder Jus221 Rettsstaten fremgår det:

- Kunnskap:
  - *«Studentene skal i både skriftlig og muntlig form, både på norsk og engelsk, kunne drøfte teoretiske og praktiske rettsspørsmål innenfor følgende emneområder [...]»*
- Ferdigheter:
  - *«Studenten kan [...]»*
    - *innhente og systematisere rettslig relevant materiale fra norske, skandinaviske og engelskspråklige kilder, også ved bruk av digitale verktøy*
    - *formidle og evaluere juridiske analyser og standpunkt på en poengtert, presis og etterrettelig måte både muntlig og skriftlig, på så vel norsk som engelsk, [...]»*
- Generell kompetanse:
  - *«Studenten kan [...]»*
    - *formidle juridiske analyser til allmennheten, skriftlig og muntlig, på norsk og på engelsk»*



Det er et viktig prinsipp i læringsdesign at det skal være et «meningsskapende samsvar» («constructive alignment», jf. Biggs) mellom læringsutbytte, det vi prøver studentene, i og undervisningen.

I undervisningen på Jus221 er en stor del av rettskildene og deler av hovedlitteraturen på engelsk. I tillegg holdes forelesningene i folkerett på engelsk, og tre arbeidsgruppeoppgaver skal besvares på engelsk. Deler av eksamen vil også kunne være på og måtte besvares på engelsk. Bruken av engelsk som undervisningsspråk sammen med norsk er et bevisst valg med et pedagogisk formål. På de rettsområdene som Jus221 omhandler, må studentene beherske både norsk og engelsk, og kunne behandle engelskspråklige rettskilder på norsk og i en norsk sammenheng, norskspråklige rettskilder på engelsk i en internasjonal sammenheng, og endelig engelskspråklige rettskilder i en internasjonal sammenheng. Norsk er hovedspråket i undervisningen, men fordi store deler av rettskildematerialet er på engelsk, må studentene beherske juridisk engelsk også for å kunne gjøre nytte av de engelskspråklige rettskildene i en norsk juridisk sammenheng og på norsk. I henhold til læringsmålene er altså formålet med å gi studentene en introduksjon til juridisk engelsk å styrke studentenes *kunnskap* og *generelle kompetanse* i engelsk og å styrke *ferdighetene* i å innhente og systematisere rettslig relevant materiale på både engelsk og norsk.

Vi legger til at den nye studieordningen har ført til et større behov for et kurs i juridisk engelsk, ettersom studentene enten drar på utveksling eller velger valgemner her på fakultetet hvorav et må være på engelsk. Samlet sett danner læringsutbyttebeskrivelsen og den nye studieordningen et behov for en eller annen form for engelskundervisning. Studentorganisasjonen ELSA arrangerer årlig et to-dagers engelskkurs for studentene ved fakultetet, men dette kurset har bare plass til 70 deltakere. Kurset er med det ikke egnet som et fullverdig tilbud til hele studentmassen. Til det bør et kurs i juridisk engelsk legges til et av de obligatoriske emnene.

Jus221 Rettsstaten er ideelt både tematisk og med tanke på plasseringen i masterstudiet for et introduksjonskurs i juridisk engelsk. Et slikt kurs ble gjennomført den første undervisningsuken på Jus221 Rettsstaten i 2023. Erfaringene og tilbakemeldingene fra studentene og de emneansvarlige var positive. Vi ser ikke bort i fra at et tilbud om juridisk engelsk også vil kunne være positivt for studentenes motivasjon for å gi seg i kast med det første store emnet på studiet og som mange studenter opplever som krevende.

## **Kursholder og gjennomføring**

Kurset i 2023 ble holdt av [Kevin Harris \(Acorn English Consultants\)](#). Kurset heter «Writing Modern Legal English» og gjennomføres gjennom en kombinasjon av teori og praktisk arbeid i auditoriet («flipped classroom»). Kurset varer seks timer.

Tidspunkt for kurset er 15. august. Dette er den første undervisningsuken på Jus221, etter to introduksjonsforelesninger og før forelesningene i folkerett (på engelsk).

Auditorium 1 er reservert for kurset og Harris har bekreftet at han er ledig 15. august.

## **Kostnad**

De emneansvarlige har kontaktet Harris for et uforpliktende tilbud på dette kurset. Han tilbudte å gjennomføre kurset for kr. 14.000 for en dag (seks timer). Det er samme pris fakultetet betalte for tilsvarende kurs i 2023. Harris er bosatt i Göteborg, så fakultetet må også dekke reiseutgifter. Vi regner med at det vil være tilstrekkelig med inntil kr. 4000 i reiseutgifter og inntil kr. 1500 for overnatting i Bergen. Totalt vil kostnadene for å avholde kurset være om lag kr. 19.500.

Bergen 24. juni 2024.

Eirik Holmøyvik, på vegne av de emneansvarlige for jus221 Rettsstaten.

## **Formelt:**

I hht § 10 andre ledd, andre og tredje punktum i Reglement for det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen kan Studieutvalgets leder fatte vedtak «på utvalgets vegne i mindre viktige saker som ikke er av prinsipiell betydning, samt i saker hvor møtebehandling ikke kan avvendes uten vesentlig ulempe for fakultetets virksomhet. I sistnevnte tilfeller skal saken så vidt mulig drøftes med minst en av studentrepresentantene i utvalget før vedtak fattes eller tilråding gis».

Neste møte i Studieutvalget er den 28. august 2024. Emnet går neste gang i høstsemesteret 2024 og saken kan derfor ikke avvende møtebehandling. Saken er drøftet med studentrepresentant Thomas Helgaland.

I styresak 111/23 ble det vedtatt at «Studieutvalget disponerer en pott på 100.000, - som kan søkes på av alle fast ansatte til aktiviteter som bidrar til å heve egen undervisningskompetanse og/eller tilrettelegger for samarbeid og erfaringsutveksling om undervisning».

Det vurderes at søknaden her faller inn under aktiviteter for bevilling av midler fra Studieutvalgets pott. JUS221 Rettsstaten innvilges derfor 19.500 kr. til dekning av utgifter til avholdelse av kurs i Legal English den 15. august 2024.

## **Vedtak:**

For høstsemesteret 2024 innvilges JUS221 Rettsstaten 19.500 kr. fra studieutvalgets pott til dekning av utgifter til avholdelse av kurs i Legal English den 15. august 2024.

Halvard Haukeland Fredriksen

Visedekan for undervisning

*Vedtaket er ikke fysisk signert, men godkjent i ePhorte, sak 2024/236*



**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 44/24-7  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Orientering om møte i arbeidslivspanelet V24

---

Onsdag 19. juni 2024 var det møte i arbeidslivspanelet ved Det juridiske fakultet. Panelet skal være et organ for dialog mellom fakultetet og det praktiske rettsliv, og består av seks representanter fra ulike sektorer i arbeidslivet, to studentrepresentanter, dekanen, studiedekanen, og studieseksjonssjef eller representanter utpekt av denne.

På møtet i møtet i juni meldte to medlemmer avbud, og følgende personer var til stede:

- Ashan Nishantha - Direktør, Diskrimineringsnemnda
- Benedicte Gram-Knutsen - Spesialrådgiver i Bergen kommune, Visepresident i Juristforbundet
- Inger Hygen – Partner, CMS Kluge Advokatfirma AS
- Jostein H. Solberg - Ekspedisjonssjef, Sivilavdelingen, Justis- og beredskapsdepartementet
- Rune Løvås - Leder, Klagesaksenheten, Fiskeridirektoratet
- Oscar Conradsen – Student 3. studieår
- Nina Østensen - nestleder i studieseksjonen
- Karl Harald Søvig – dekan
- Halvard Haukeland Fredriksen – visedekan for undervisning
- Ingvild J. Strand – jurist i studieseksjonen og sekretær for arbeidslivspanelet

Møtet tok for seg tre temaer; kunstig intelligens, europarett på studiet og lesing av vitnemål.

Jan-Ove Færstad ga en kort presentasjon om rapporten fra arbeidsgruppen for å utarbeide retningslinjer for bruk av KI i undervisning og prøving, og prosjektet «Digital kompetanse i jussutdanningen», før det ble åpnet for diskusjon om temaet. Representantene fra arbeidslivet satt pris på det som ble presentert, og sluttet seg til konklusjonen om at det blir minst like viktig med en solid juridisk grunnkompetanse i fremtiden. Panelet trakk fram at jurister vil få en viktig rolle når det gjelder regulering, samtidig må forventningene til teknologikompetanse ikke må bli for høye. Panelet pekte også på utfordringer med datasikkerhet, personvern og rettssikkerhet når de diskuterer hvordan KI-verktøy kan brukes i egen virksomhet.

Halvard Haukeland Fredriksen fortalte om oversikten som er laget siden forrige møte i panelet: *EU-/EØS-rett, EMK og annen internasjonal rett på jusstudiet i Bergen – En gjennomgang av læringskrav og pensumlitteratur etter studieordningen av 2021*. Panelet kom med kommentarer til oversikten, og synes det var positivt med denne typen informasjon om studiet.

Panelet fikk se et eksempel på et vitnemål, anonymt og uten karakterer, som utgangspunkt for diskusjon om hvordan de leser vitnemål, og om dette samsvarer med hva fakultetet ønsker å kommunisere gjennom vitnemålet. Panelet diskuterte også karakterer, beregning av snitt, betydningen av valg av spesialemner og tema for masteroppgaven, og den digitale løsningen for deling av vitnemål.

Det neste møtet i arbeidslivspanelet skal gjennomføres i løpet av høstsemesteret 2024.

02.07.2024

INGVSTR

**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 45/24-1  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Emneevaluering JUS100 EXFAC – Innføring i juridisk metode

---

<b>Emneansvarlig</b>	Synne Sæther Mæhle
<b>E-post</b>	<a href="mailto:synne.mahle@uib.no">synne.mahle@uib.no</a>
<b>Dette emnet har mer enn én emneansvarlig</b>	- Ja
<b>Emneansvarlig</b>	Ragna Aarli
<b>E-post</b>	<a href="mailto:ragna.aarli@uib.no">ragna.aarli@uib.no</a>
<b>Evalueringen gjelder</b>	JUS100 Exfac - Innføring i juridisk metode
<b>Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt</b>	Høst 2023

### Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Kurset høsten 2023 var bygget over samme lest som tidligere år. Forelesningene høst 2023 ble stort sett holdt fysisk, med en digital samling midtveis i rekken.

En ekstra forelesning om EØS-rett i regi av CENTENOL ga økt fokus på EU/EØS-rett i kurset. Her fikk studentene både mer inngående forklaringer av grunntrekk fra EØS-retten som de da skulle være kjent med fra læreboken, forelesninger og seminar. Siktemålet var både repetisjon og fordypning av et sentralt tema i kurset.

Oppgavesettet får hvert år noen nye oppgaver, dels for å bruke aktuelle saker aktivt i undervisningen, dels for å stadig forbedre helheten i oppgavesettet. Nyvinningene høst 2023 var først og fremst en oppgave om lovfesting av politiets skjulte etterforskningsmetode, som var høyaktuelt sommeren 2023.

Endringene fikk god respons fra studentene, også i referansegruppemøtet.

### Kursets struktur

Læringsdesignet i kurset er som før: Seminarer med en vitenskapelig ansatt, forelesninger og en variert prøvingsform med to deleksamener: en oppgave som studenten skriver i hele kursperioden og til sist leverer som eksamen og en hjemmeksamen.

Forelesninger og seminarer er strukturert rundt felles tema, som også gjenspeiles klart i hovedlitteraturen Fra lov til rett som kom i ny utgave i 2022. Sammenhengen mellom forelesninger og seminarer er gjennomgående og gjennomføres i lys av oppgavene studentene skal jobbe med.

Læringsutbyttebeskrivelsen gjenspeiles i disse temaene. Funksjonen til læringsutbyttebeskrivelsen blir forklart

---

til de nye studentene både innledningsvis og avslutningsvis i forelesningsrekken. Elementene i læringsutbyttebeskrivelsen blir også eksplisitt adressert i den skreddersydde hovedlitteraturen Fra lov til rett, se punkt 1.2.2. Der får studentene i detalj forklart hvilke deler av boken som tar for seg ulike elementer i læringsutbyttebeskrivelsen.

Sammenhengen mellom undervisning og prøving er forsøkt basert på læringsteorier om konstruktiv tilpasning (Constructive alignment): Utgangspunktet for prøvingen er en av dommene som studentene allerede har jobbet med i oppgavesettet, men i en ny kontekst slik at studentene må se sammenhenger mellom ulike kunnskapsfelt som har vært behandlet og trekke selvstendige slutninger fra dette.

### **Digitale elementer i kursgjennomføringen**

Lovdata har et digitalt kurs i oppstartsfasen av kurset. Dette fungerer ypperlig.

### **Litteratur**

Hovedlitteraturen er som nevnt skreddersydd for kurset: fra lov til rett, 3. utgave fra 2022.

Til kurset høsten 2024 vil vi bytte ut den engelskspråklige tilleggslitteraturen som i dag gir et komparativt blikk på den norske grunnloven til en artikkel om KI og juss.

### **Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?**

Arbeidsbelastningen er innenfor normen. For nye studenter er det selvsagt mye nytt å sette seg inn i, og den samlede informasjonsmengden om alt fra emnet, Juridisk fakultet generelt og UiB ellers kan nok virke overveldende for nye studenter. Vi gjør oppmerksom på at vi ikke har funnet grunn til å redusere arbeidsbelastningen for å ta hensyn til at utenomfaglige aktiviteter også kan kreve sitt fra nye studenter, men er selvsagt lydhøre for om dette skulle være ønskelig sett fra fakultetets side.

### **Forelesninger**

Forelesningene løfter frem hovedpoenger fra hovedlitteraturen og peker på sammenhenger mellom de ulike temaene i emnet på en annen måte enn det litteraturen gjør. Studentaktive oppgaver med bruk av Mentimeter er integrert i alle forelesningene og åpner for at studentene kan stille spørsmål underveis. De siste to årene har foreleser hatt en kyndig undervisningsassistent (lektor/stipendiat) som samler opp spørsmål fra studentene og dette har gjort forelesningene mer dialogbaserte. Spørrefunksjonen i Mentimeter er svært nyttig i bruk så lenge foreleser har en assistent som kan sile ut de gode spørsmålene til felles diskusjon. Det gjøres ikke opptak av forelesningene, men det tilbys små videoer på 10-14 minutter (fra pandemi-tiden) til de fleste temaene som blir behandlet.

### **Storgrupper og seminarer**

Seminarene er studentaktive. Studenter har oppgavepresentasjon i grupper og dette fungerer svært godt.

### **Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)**

Oppgavesettet blir revidert hvert år slik at det alltid inneholder 2-3 nye oppgaver.

### **Obligatorisk oppgave**

Det er et arbeidskrav å innlevere et skriftlig utkast til seminaroppgave for kommentarer fra seminarleder. Endelig versjon av oppgaven leveres inn som deleksamen ved kursslutt.

### **Sensorkorpset**

Seminarlederne for årets kurs var sensorer. Denne ordningen er fast. Alle frister ble overholdt. Sensorene ble fulgt opp i sensormøte og gjennom sensorveiledning

### **Eksamensoppgave og sensorveiledning**

Eksamensoppgaven dreide seg som vanlig om en dom studentene kjente godt fra seminarene, men satt i en ny kontekst.

Begge emneansvarlige skrev oppgaven.

Det er ikke krav om oppgaveutvalg på JUS100.

Sensorveiledningen gav det sensorene hadde behov for

### **Karakterfordeling, strykprosent og frafall**

Ingen stryk

### **Klagesensur og eventuelle kontrollkomisjoner**

Ikke aktuelt

### **Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes**

Nei

### **Årets digitale tilbakemelding fra studentene**

Kurset hadde referansegruppemøte. Gode tilbakemeldinger fra studentene på kurset, både for gjennomføringen høst 2023 (både av forelesninger og seminarer) og til enda mer av en oppgavetype som var særlig populær.

### **Internasjonalisering**

Kurset hadde som nevnt en ekstra forelesning om EU/EØS-rett, i tillegg til at internasjonal rett er et av temaene i kurset for både forelesninger og seminarer. Kurset har engelskspråklig tilleggs litteratur.

### **Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs**

Kurset fungerte meget godt 2023. Til høsten 2024 vurderer vi hvordan kurset gjennomgående kan ta høyde for utviklingen av KI.

### **Lokaler og undervisningsutstyr**

Tavler i de aktuelle seminarrommene i gamlebygget som studentene kan se samtidig med bruk av prosjektor, har lenge vært sterkt ønsket. (Nå må man velge mellom prosjektor og tavle) Dette har ennå ikke kommet på plass.

Muligheten for å lufte i andre seminarrom enn seminarrom A, er dårlig.

### **Andre forhold som bør kommenteres**

Integrasjon av DIGI-kurs som obligatoriske arbeidskrav har vært vurdert i samarbeid med bl.a. studiedekan og studieadministrasjonen. Dette viste seg å være teknisk vanskelig. Læringsutbyttebeskrivelsen skal istedet inkludere en sterk oppfordring om å ta to bestemte DIGI-kurs.



**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 45/24-2  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Emneevaluering JUS212 Avtalerett

---

**Emneansvarlig** Jan-Ove Færstad

**E-post** [Jan-Ove.Farstad@uib.no](mailto:Jan-Ove.Farstad@uib.no)

**Dette emnet har mer enn én emneansvarlig** - Ja

**Emneansvarlig** Johan Giertsen

**E-post** [giertsen@uib.no](mailto:giertsen@uib.no)

**Evalueringen gjelder** JUS212 Avtalerett

**Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt** Høst 2023

### Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Det har ikke blitt gjort vesentlige endringer i kurset sammenlignet med gjennomføringen i 2022.

### Kursets struktur

Kurset følger den ordinære modellen for emner på de tre første studieårene når det gjelder innslaget av ulike læringsaktiviteter. Vi opplever at kursets overordnede struktur fungerer godt, og at samtlige av de mest sentrale elementene i læringsutbyttebeskrivelsen blir dekket gjennom både forelesninger og gruppeundervisning. I tillegg er både læreboken og de digitale elementene på Mitt UiB velegnet som ressurser for studentene.

### Digitale elementer i kursgjennomføringen

Vi har arbeidet målrettet gjennom flere år for å bygge opp relativt omfattende fagmoduler på Mitt UiB. Dette har fungert svært godt, og studentene gir tilbakemelding om at de setter stor pris på disse fagmodulene. Studentene trekker også frem bruken av quizzer på Mitt UiB som verdifull for deres læring. De siste årene har vi bygget opp en FAQ på Mitt UiB hvor vi samler student spørsmål som erfaringsmessig blir stilt i ulike varianter fra hvert studentkull, samt svar på disse spørsmålene. Studentene blir bedt om å undersøke om ting de lurer på er besvart i FAQ-en før de sender e-post til de emneansvarlige. Dette har ledet til at vi får markant færre spørsmål på e-post sammenlignet med situasjonen før vi etablerte denne FAQ-en.

## Litteratur

Hovedlitteraturen fungerer godt for formålet, og vårt inntrykk er at studentene også oppfatter denne som verdifull for deres læring.

### **Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?**

Arbeidsbelastningen vil naturlig variere noe gjennom kurset, men i gjennomsnitt opplever vi at arbeidsbelastningen er godt tilpasset normen for arbeidstid pr. studiepoeng.

## Forelesninger

Forelesningene på dette emnet brukes i hovedsak for å:

1. Gi studentene en oversikt over fagområdet og hjelpe dem med å se sammenhenger
2. Gjøre dypdykk i utvalgte og særlig krevende spørsmål
3. Synliggjøre nyanser og bredden i argumentasjonsrommet gjennom diskusjon av praktiske spørsmål.

Vi opplever at forelesningene komplementerer hovedlitteraturen på en god måte.

Vi søker å ha et stort innslag av studentaktivitet i forelesningene, og bruker i gjennomsnitt over 30 minutter på ulike Mentimeter-oppgaver i løpet av en dobbeltime. Disse oppgavene bidrar til ulike former for studentaktivitet. I tillegg til å besvare de ulike oppgavene individuelt blir studentene også oppfordret til å diskutere oppgavene med medstudenter og i plenum. Vi opplever at studentene i stor grad deltar aktivt i disse diskusjonene - også i plenum.

Av pedagogiske hensyn blir det ikke gjort opptak av forelesningene på dette emnet og en begrunnelse for dette blir publisert på Mitt UiB før emnet starter. Vi opplever at dette fungerer godt, og de siste årene har opptak heller ikke blitt etterlyst fra studentenes side i særlig grad.

## Storgrupper og seminarer

Opplegget for storgruppesamlingene varierer noe fra storgruppesamling til storgruppesamling:

Storgruppesamling 1: En "tradisjonell" storgruppesamling der studentene får praktiske oppgaver i forkant og hvor disse oppgavene blir diskutert på samlingen (i summegrupper og i plenum). Vårt inntrykk er at denne samlingen fungerer godt, og studentene er gjennomgående aktive og godt forberedte.

Storgruppesamling 2: Prosedyreoppgave hvor to av arbeidsgruppene skal prosedere en svær krevende oppgave, og hvor den tredje arbeidsgruppen skal holde et foredrag for storgruppen om et tilgrensende spørsmål. Her opplever vi studentene som svært godt forberedte og veldig aktive. Kan imidlertid synes som om de gruppene som prosederer har større utbytte fra denne samlingen enn den gruppen som holder foredrag.

Storgruppesamling 3: Spørresamling. Her får arbeidsgruppene i oppgave å forberede spørsmål som de ønsker at storgruppen skal diskutere. Det har variert mye fra gruppe til gruppe hvor godt dette har fungert. Vi vet at andre emner har fått et slikt opplegg til å fungere bedre enn det vi har

klart. Det er mulig at kombinasjonen av spørretime og mappevurdering ikke er optimal, og vi vurderer sterkt å gjøre endringer i opplegget for denne samlingen før gjennomføringen av kurset i 2024.

### **Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)**

Vi opplever at oppgavesettet til både arbeids- og storgruppene fungerer bra (med det unntaket som er nevnt foran om "spørresamlingen". Oppgavesettet er basert på en kjerne av tidligere gitte oppgaver, men vi skriver 1-2 nye oppgaver hvert år. Over tid blir det dermed en viss fornyelse av oppgavesettet.

### **Obligatorisk oppgave**

Vårt inntrykk er at den obligatoriske oppgaven gjennomgående har fungert godt. På dette emnet er obligatorisk kursoppgave også en del av mappevurderingen, og studentene kan bruke tilbakemeldingene fra sensor til å forbedre egen besvarelse før de leverer oppgaven som en del av vurderingsmappen. Mange studenter gir tilbakemelding om at de opplever dette som en verdifull læringsaktivitet, men vi hører også fra sensorene at det er noe varierende i hvor stor grad studentene faktisk bruker tid på å forbedre egen besvarelse.

Enkelte studenter gir tilbakemelding om at kvaliteten på tilbakemeldingene fra sensor holder varierende kvalitet. Slik vi oppfatter det oppfyller imidlertid samtlige sensorer klart minstekravene til tilbakemeldinger. Samtidig har vi enkelte sensorer som klart overoppfyller de kravene vi stiller til tilbakemeldinger. Selv om vi har forståelse for at studentene kan oppleve dette som urettferdig, opplever vi det som lite hensiktsmessig for studentkullet som helhet dersom vi skulle gi enkeltssensorer beskjed om å gi færre og kortere tilbakemeldinger. Vi har derfor valgt ikke å gjøre dette, og heller kommunisert til studentene at de må være forberedt på at mengden tilbakemeldinger kan variere og at kvaliteten på tilbakemeldingene ikke nødvendigvis kan måles i antall eller lengde.

### **Sensorkorpset**

Vi har en relativt fast kjerne av sensorer som sensurerer i emnet, men må supplere denne med enkelte nye sensorer hvert år. Sensorene blir fulgt opp av emneansvarlig på vanlig måte. Det gjennomføres stikkprøvekontroll av nivået på tilbakemeldingene til obligatorisk kursoppgave (Kursoppgave 1). For mappevurderingen gjennomfører vi nivåkontroll av de to-tre svakeste besvarelsene i hver kommisjon, samt sensur i andre hånd på de besvarelsene sensor vurderer til ikke-bestått. Vi har vurdert å innføre et digitalt sensormøte, men har foreløpig kommet til at det ikke er behov for dette enda.

### **Eksamensoppgave og sensorveiledning**

Siden vurderingsformen på dette emnet er mappevurdering ble det ikke gjennomført oppgaveutvalgsmøte. I steden ble samtlige oppgaver vurdert av en av storgruppelederne på emnet, i tillegg til begge de emneansvarlige. Denne ordningen fungerer etter vår vurdering greit.

Vurderingsmappen skal bestå av studentenes besvarelse av tre oppgaver, og her inngår det en blanding av teoretiske oppgaver og praktikumsoppgaver.

Det er vårt inntrykk at sensorveiledningen ga sensorene god hjelp i sensuren.

### **Karakterfordeling, strykprosent og frafall**

Vurderingsuttrykket på dette emnet er Bestått/Ikke-bestått, og etter ordinær sensur og klagesensur ble samtlige studenter ble vurdert til Bestått på høstens eksamen. (En student ble vurdert til Ikke-bestått etter ordinær sensur, men denne ble omgjort til Bestått etter klage.)

Jeg har ikke tilgang på nøyaktig statistikk over karakterfordelingen over en 5 års-periode, men jeg vil anta at andelen Ikke-Bestått i denne perioden ligger på rundt 1%. Tilbakemeldinger fra sensorene i denne perioden indikerer at det i de fleste kommisjoner ikke er vurderingsmapper som befinner seg i nærheten av strykgrensen, og nivåkontrollen etterlater det samme inntrykket.

### **Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner**

Det kom inn en klage og denne ble omgjort fra Ikke-bestått til Bestått.

### **Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes**

Vi er oppmerksomme på risikoen for at enkelte sensorer kan ha samme forventning til studentenes besvarelser uavhengig av om besvarelsen er levert som en eksamensbesvarelse eller som del av en mappevurdering, og at dette kan påvirke karaktersnittet for mappevurderingen i positiv retning. Av denne grunn har vi inkludert følgende formulering i sensorveiledningen: "Som det har fremgått, består hovedtyngden av vurderingsmappen av arbeider som studentene har kunnet bearbeide over lang tid, også etter å ha fått tilbakemeldinger på sine førsteutkast av besvarelsen. Dette får naturlig betydning for hvilke krav som må stilles til vurderingen av disse besvarelsene. Vi må kunne forvente langt mer av studentenes besvarelser av disse oppgavene enn det vi kunne forventet av deres besvarelser av en tradisjonell skoleeksamen. Dette gjelder ikke bare studentenes materielle kunnskap, vi må også kunne stille relativt høye krav til blant annet språk og struktur, problemformulering og argumentasjon, særlig i de arbeidene studentene har kunnet jobbe med over lang tid."

### **Årets digitale tilbakemelding fra studentene**

Det ble gjennomført referansegruppemøte for studentene, og tilbakemeldingene derfra er i all hovedsak positive. Studentene er gjennomgående godt fornøyd med kursets struktur, med de ulike læringsaktivitetene og med vurderingsformen. Flere studenter ga uttrykk for at de opplevde prosedyreoppgaven på storgruppesamling 2 som svært lærerik, og at de ønsket prosedyreoppgaver på flere av storgruppesamlingene.

### **Internasjonalisering**

Emnet gir studentene deres første møte med EU/EØS-rett, og forbrukeravtaledirektivet får en god del plass i undervisningen på emnet. I tillegg arbeider studentene aktivt med dommer fra EU-domstolen i løpet av emnet, blant annet i tilknytning til storgruppesamling 2.

Det er en engelskspråklig artikkel som inngår i hovedlitteraturen for emnet.

Totalt sett vurderer vi det intensjonale tilsnittet som hensiktsmessig for dette emnet.

### **Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs**

Vi opplever at kurset ble gjennomført på en god måte, og at kurset i all hovedsak har en hensiktsmessig utforming. Vi ser samtidig at det er forbedringspotensiale, særlig når det gjelder storgruppesamlingene. Vi vurderer å inkludere flere prosedyreoppgaver på storgruppene, slik at samtlige studenter får prosedere minst en oppgave. Med de omleggingene som er på trappene for første studieår, hvor avtalerettsemnet antagelig får en ny plassering og kanskje også et annet omfang, ser vi imidlertid for oss at det kan være aktuelt å gjøre disse endringene som en del av en større omlegging før kursstart 2025.

### **Andre forhold som bør kommenteres**

Emnet har et relativt stort innslag av ulovfestet rett, og noen studenter opplever dette som krevende. Vi har kontinuerlig oppmerksomhet på dette, og arbeider med å utvikle undervisningsopplegget slik at den terskelen det er å håndtere ulovfestet rett blir lavest mulig.

---



**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 45/24-3  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Emneevaluering JUS211 Familie- og arverett

---

**Emneansvarlig** Karsten Grimstad

**E-post** [Karsten.grimstad@uib.no](mailto:Karsten.grimstad@uib.no)

**Dette emnet har mer enn én emneansvarlig** - Nei

**Evalueringen gjelder** JUS211 Familie- og arverett

**Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt** Høst 2023

**Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?**

Nei

### Kursets struktur

Det ble i løpet av kurset avholdt 8 forelesninger samt en egen introduksjonsforelesning og en spørretime. I tillegg består kurset av 5 arbeidsgruppesamlinger og 3 storgruppesamlinger. Den ene arbeidsgruppeoppgaven består av en obligatorisk oppgave som studentene skal arbeide med over tid, herunder med tilbakemelding fra arbeidsgruppeleder underveis. Den leveres i tilknytning til den avsluttende vurderingen.

I relasjon til læringsutbyttebeskrivelsen vil forelesningene og gruppeundervisningen dekke de ulike hovedtemaene som det er forventes at studentene skal kjenne til og kunne redegjøre for.

I relasjon til de ferdighetene og den generelle kompetansen som studentene skal tilegne seg i løpet av kurset, er det særlig gruppeundervisningen som er ment å bidra til dette. Da ved diskusjoner i plenum, innleveringer av arbeidsgruppeoppgaver, studentenes egne tilbakemeldinger på andres oppgaver og tilbakemeldinger fra arbeidsgruppeleder.

Etter min vurdering er kursopplegget velegnet ut fra læringsutbyttebeskrivelsen.

### Digitale elementer i kursgjennomføringen

Det ble ikke innført noen nye løsninger i 2023

- Ut over dette ble det gitt tilbakemeldinger fra studentene om problemer med inspera ved den endelige innleveringen av obligatorisk arbeidsgruppeoppgave

- Det ble også gitt tilbakemelding at det oppleves som problematisk at innleveringer av arbeidsgruppeoppgaver i Office365 ikke gir noen form for bekreftelse på at oppgaven er levert

## Litteratur

Litteraturen er både tilstrekkelig, oppdatert og tilpasset kurset.

## Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?

Etter mitt syn bør ikke arbeidsbelastningen være et problem. Studentene har kun innleveringer i forbindelse med arbeidsgruppene. Arbeidsgrupper, storgrupper og forelesninger er også jevnt fordelt utover kurset. Det kan likevel tenkes at det er en viss belastning som følge av at JUS211 og JUS100 delvis overlapper.

## Forelesninger

Forelesningene er ment som et tillegg til hovedlitteraturen, da slik at det er forventet at studentene skal lese relevant litteratur i forkant. Det publiseres en egen oversikt over hvilken del av litteraturen som er relevant i tilknytning til de ulike forelesningene. I praksis vil forelesningene til dels være en repetisjon av det studentene har lest, men forelesninger er en annen måte å formidle kunnskap på, typisk også med et annet fokus og andre eksempler. Hovedlitteraturen går gjerne både i bredden og dybden. Forelesningene er mer spesielt rettet inn mot de mest sentrale temaene og problemstillingene i tilknytning til den grunnleggende forståelsen og kunnskapen studentene bør tilegne seg i faget.

Det publiseres ikke opptak av forelesningene, og det er ikke gjort spesielle grep i forbindelse med dem. Det er ikke lagt opp til særskilt aktivt deltagelse fra studentene annet enn ved en viss bruk av mentimeter. Unntaket er spørretimen hvor studentene oppfordres til å sende inn spørsmål og tema i forkant.

## Storgrupper og seminarer

I tilknytning til 2 av arbeidsgruppeoppgavene er det lagt opp til en noe annerledes gruppesamling enn ellers. Da i form av et par varianter av en prosedyreoppgave eller lignende. Tilbakemeldingene fra referansegruppen har vært at dette ikke er så populært. Det er mulig at dette har en viss sammenheng med at studentene, på bakgrunn av tilbakemeldingen i referansegruppen, virket noe uforberedt på hvilke forventninger som gjelder til forberedelse og deltagelse i gruppene. Det vil jeg anta at bør være et tema på den første arbeidsgruppesamlingen, eller "bli kjent-samlingen" med arbeidsgruppeleder. Det har i det minste vært noe av poenget med den samlingen tidligere.

## Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)

Oppgavene som ble brukt i 2023 var de samme som året før, med noen få justeringer av oppgaver og veiledningen på bakgrunn av tilbakemeldinger fra studentene og arbeidsgruppeledere fra tidligere. Da som en følge av at disse har fungert bra.

Det har ikke vært noen indikasjoner på at nivået på kommenteringen har vært et problem ut over de vanlige unntakene i tilknytning til en og annen student. Studentene virker ellers fornøyde med kommenteringen av hverandres oppgaver.

Tilbakemeldingene fra studentene er generelt sett at de er veldig fornøyde med arbeidsgruppene og oppgavene. De fleste tilbakemeldingene som ikke er ubetinget positive er relatert til tidspunktet for gruppene og det nødvendige faktum at ulike arbeidsgruppeledere kan ha en ulik tilnærming.

Studentene har likevel gitt tilbakemelding på at ordgrensen er en utfordring, men dette har nok primært en sammenheng med at kombinasjonen av en ordgrense + det faktum at dette er studentenes første møte med praktikumsoppgaver innebærer en bratt læringskurve. Da særlig i tilknytning til behovet for å skrive mer kort og konsist enn det de nok er vant til. Det er mulig at de første oppgavene bør ha en videre ordgrense, slik studentene har foreslått, men de må på et eller annet tidspunkt uansett øve på å formulere seg kort og presist. Når studentene også bør ha trent på dette til eksamen, så er det ikke nødvendigvis den beste løsningen om kun et fåtall av arbeidsgruppeoppgavene innebærer en "realistisk" ordgrense.

### **Obligatorisk oppgave**

Det ble ikke gitt tilbakemeldinger på at ordgrensen var et problem.

Oppgaven fungerte ellers som tenkt. Tilbakemeldingene var ellers noe motstridende med tanke på opplegget rundt den obligatoriske oppgaven. Noen kunne tenkt seg at oppgaven hadde kommet senere, da antageligvis med tanke på at studentene da ville hatt enda bedre forutsetninger for å løse oppgaven. Det ville imidlertid gitt studentene dårligere tid til å arbeide med oppgaven, samt skapt utfordringer med tanke på å levere inn et førsteutkast, få tilbakemeldinger på dette og deretter kunne bearbeide før endelig innlevering. At de fikk levere et førsteutkast som de kunne få tilbakemelding på, bearbeide og levere på nytt ble også trukket frem som positivt.

### **Sensorkorpset**

Nei, det er strengt tatt ikke et fast sensorkorps da sensorene i hovedsak er eksterne. I hvilken grad det ble benyttet nye sensorer har jeg ikke oversikt over, men flere av sensorene har vært sensorer i faget før.

De oppsatte fristene ble overholdt, og sensorene ble fulgt opp på vanlig måte. Da ved tilbakemelding i form av nivåkontroll, ved annenhåndsvurdering av eventuelle strykbesvarelser og ved at sensorene ellers har anledning til å stille spørsmål ved behov.

### **Eksamensoppgave og sensorveiledning**

Det ble ikke avholdt oppgaveutvalg da oppgaven kun er en 2-timers eksamensoppgave med bestått/ikke bestått. Oppgaven ble likevel gjennomlest av Thomas Eeg som normalt er kursansvarlig i JUS211.

Det ble ikke gitt tilbakemelding fra sensorene om at de savnet noe i veiledningen.

### **Karakterfordeling, strykprosent og frafall**

Det er ingen karakter i JUS211.

Det var ellers 4 kandidater som opprinnelig ble vurdert som ikke bestått.

### **Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner**

Det ble mottatt 3 klager, hvorav 1 ble endret til gunst for studenten.

### **Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes**

Det kan bemerkes at ved vurderingen bestått/ikke bestått, så har kandidatene naturlig nok ingenting å tape på å klage på vurderingen dersom resultatet er "ikke bestått".

### **Årets digitale tilbakemelding fra studentene**



Jeg har ikke mottatt årets digitale tilbakemelding fra studentene

### **Internasjonalisering**

Nei, internasjonale rettskilder har strengt tatt ikke en naturlig plass i emnet.

### **Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs**

Det kan gjøres noen justeringer av arbeidsgruppeoppgavene, men ut over dette er det lite å bemerke. Da særlig når kurset går for siste gang høsten 2024.

### **Lokaler og undervisningsutstyr**

Det er generelt et problem at det er for få plasser i undervisningsrommene som benyttes til storgruppesamlingene dersom de fleste studentene møter opp.

---



**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 45/24-4  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Emneevaluering JUS265-2-A Planrett

---

**Emneansvarlig** Ingunn Myklebust

**E-post** [ingunn.Myklebust@uib.no](mailto:ingunn.Myklebust@uib.no)

**Dette emnet har mer enn én emneansvarlig** - Nei

**Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt** Høst 2023

**Evalueringen gjelder dette kurset/emnet:** JUS265-2-A Planrett

### Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Ingen endringer i kurset dei siste åra. I staden har eg starta arbeidet med korleis kurset skal utviklast til å bli eit kurs i plan- og ekspropriasjonsrett. Tenkjer det er lite aktuelt å gjere dei store endringane i dette kurset det siste året det går av stabelen.

### Kursets struktur

Kurset startar med ei oversikt og ei innleiing, før vi går igjennom personelle kompetansespørsmål, materielle kompetansespørsmål, prosess og til slutt ei fordjuping i internasjonale element og grensespørsmål mellom juss og politikk (altså handlerom for skjønn og domstolskontroll). Avslutningsvis er også fordjuping på nokon særlege emne, t.d. strandsoneforvaltning og akvakultur. Vi har opplevd oppbygginga som velegna, men det er her som i all forvaltningsrett mykje som heng saman, men prøver å fortelje studentane korleis vi legg på lag på lag. Vi gjer små justeringar frå år til år.

### Digitale elementer i kursgjennomføringen

Det er ingen sentrale digitale element i kursgjennomføringa, men slik at gjennomgangen følgjer ordinære førelesingar. Vi syns dette fungerer. Vi brukar videoar til å supplere undervisinga, som dels er laga for kurset, men dels kan vere dagsaktuelle spørsmål i kurset som er teke opp i andre samanhengar. På den måten kan vi variere litt frå år til år ulike eksempel på konfliktsituasjonar som t.d. har vore for sivlombodet, domstolen osv. i saker som gjeld vern av privat eigedomsrett eller t.d. kva for krav som gjeld til KU i ulike

samanhengar og utvikling på miljøretten sitt område. Vi lagar også liknar til relevante diskusjonar som vi t.d. kan knytte øvingsoppgåve til. Her varierer vi litt utifrå kva vi arbeider med i forskinga og aktuelle oppgåver som vi har elles.

### **Litteratur**

Viser til litteraturlista. Vi har vurdert å laga eigen litteratur til kurset, men har satt det litt "på vent" i forhold til at kva som er aktuelle tema for spesialemer er i endring. Dei klassiske bøkene i planrett er relativt detaljorientert, og dels lite prinsipielle omkring sentrale spørsmål. Vi trur likevel at kombinasjonen mellom lærebøker, artiklar og førelesingar, skal gi studentane det dei treng for læring i høve til læringsmåla.

### **Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?**

Vi har bygd opp planrettskurset, slik at dei kan følgje nokre sentrale spørsmål frå den almenne forvaltningsretten inn i spesiell forvaltningsrett. Det er mykje å setje seg inn i, men det ser ut som dei fleste klarer å tileigne seg den kunnskapen vi forventer i slutten av kurset. Eg vurderer arbeidsbelastninga som høveleg.

### **Forelesninger**

Gjennom førelesingane får studentane ei prinsipiell tilnærming til alle sentrale spørsmåla i kurset, der vi viser samanhangen med allminneleg forvaltningsrett, miljørett og internasjonal utvikling, og oversikt på tvers av problemstillingar som er aktuelle i kurset. Som nemnt er dette viktig, fordi lærebøkene er detaljorientert og har karakter av lovkommentarar. Førelesingane blir ikkje tatt opp. Studentane er ganske få, og får høve til å stille spørsmål. Dette brukar å fungerer ganske bra.

### **Gruppemøter**

I fleire år har vi hatt gruppemøter for å løyse eksamensoppgåver, slik at dei får trent på dette, samstundes som dette gir god læring. I forrige semester hadde vi ikkje ressursar nok til ei slik gjennomføring, men tilrådde studentane å arbeide i grupper med oppgåver utan særleg rettleiing frå oss. Studentane er aktive i slike fora. Det er jo heile poenget med dette.

### **Skriftlige oppgaver**

Hopp over dette feltet hvis det ikke er arbeidsoppgaver i ditt emne.

### **Obligatorisk oppgave**

Hopp over dette feltet hvis det ikke er obligatorisk oppgave i ditt emne.

**Antall oppmeldte til eksamen** 16

**Antall som faktisk møtte til eksamen** 11

**Antall norske studenter** 11

**Antall utenlandske studenter** 0

### **Eksamensoppgave og sensorveiledning**

Det blir gitt praktikumsoppgåve. Sensorretteiinga gir sensor det dei treng.

### **Sensorkorpset**

Ja, det er eit ganske fast sensorkorps. Veldig ofte tek Gunnar Eriksen, professor, UIT, alle studentane. Sjølve ser vi på klagesaker. Vi følgjer opp sensorane ved direkte kommunikasjon på epost.

### **Karakterfordeling, strykprosent og frafall**

E 0

D 1

C 3

B 4

A 3

### **Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner**

Manglar opplysingar her

### **Årets digitale tilbakemelding fra studentene**

Ingen tilbakemeldingar som reiser spørsmål om endring.

### **Internasjonalisering**

Internasjonal regulering, som t.d. vanddirektiv og KU, er eit viktig element i kurset, slik det også kjem til uttrykk gjennom læringskrav, pensum og førelesingar. Litteraturen er på norsk.

### **Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs**

Som nemnt pågår det arbeid om å utvikle kurset til eit kurs i plan- og ekspropriasjonsrett. Det kjem difor ikkje til å skje vesentlege endringar av planrettskurset i resten av "levetida" for dette kurset.

### **Lokaler og undervisningsutstyr**

OK



**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 45/24-5  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Emneevaluering JUS242 Rettergang

---

**Emneansvarlig** Ørnulf Øyen

**E-post** [ornulf.oyen@uib.no](mailto:ornulf.oyen@uib.no)

**Dette emnet har mer enn én emneansvarlig** - Ja

**Emneansvarlig** Magne Strandberg

**E-post** [magne.strandberg@uib.no](mailto:magne.strandberg@uib.no)

**Evalueringen gjelder** JUS242 Rettergang

**Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt** Vår 2024

### Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Strukturen i kurset er i liten grad endret siden den justeringen som fant sted fra studieåret 2021/2022. (Strukturen omtales nedenfor.) Ut fra den tiden som står til rådighet, de to disiplinene emnet består av (sivilprosess og straffeprosess) og emnets omfang er det i begrenset grad rom for justeringer.

Hvert år gjøres det mindre justeringer i undervisningsopplegget, men disse er mer på detaljnivå.

Fra studieåret 2022/2023 ble læringskravene utvidet når det gjelder EU- og EØS-rett, særlig med henblikk på sivilprosessdelen. Fra samme studieår ble JUS242 Rettergang også et av fire obligatoriske emner med et særlig ansvar for etikk. Etikkelementer er forsøkt innarbeidet, men det er ikke rom for å gi etikk en fremskutt plass i emnet.

Endringen av etikkundervisningen på fakultetet medførte at emnet fra studieåret 2022/2023 kunne starte opp to dager tidligere. Disse to dagene er tatt i bruk for å gi en mer allmenn introduksjon til emnet Rettergang og fagområdet "prosessrett". Det er lagt inn en dobbeltime med introduksjon til selve emnet og en dobbeltime der det gis en

allmenn introduksjon til fagområdet "prosessrett". I tillegg er det lagt inn en dobbelttime om kravet til rettferdig rettergang etter Grunnloven og EMK.

### **Kursets struktur**

Som nevnt ovenfor starter kurset med 6 timer forelesning, som er en allmenn introduksjon. Når det gjelder den videre struktur, vises det til forrige rapport, der det fremgår:

«Strukturen på kurset har stort sett vært uforandret i temmelig mange år. Kurset starter i midten av november. Eksamen avholdes i månedsskiftet februar/mars. Disiplinene sivilprosess og straffeprosess undervises separat.

Undervisningen i sivilprosess starter i midten av november. Først kommer ca 2/3 av forelesningstimene, og deretter de fire første seminarsamlingene. Til slutt kommer de siste forelesningstimene, og de siste tre seminarsamlingene. I uke 2 og 3 er det forelesninger i straffeprosess, mens seminarene i straffeprosess avholdes i uke 5 til 7. Det eneste obligatoriske elementet er en kursoppgave, som studentene som oftest jobber med i uke 4. Etter at undervisningen er ferdig, har studentene ca. to uker til eksamensforberedelse.»

Undervisningen gjenspeiler de sentrale emner i læringsutbyggebeskrivelsen. Riktig nok behandles ikke alle sentrale temaer både på forelesninger og i seminarundervisningen, men samlet sett mener vi at alle sentrale temaer dekkes enten av forelesningene eller seminarene.

### **Digitale elementer i kursgjennomføringen**

Tradisjonelle digitale hjelpemidler (typisk Power Point og Lovdata) brukes normalt på forelesningene, men den enkelte foreleser har stor frihet når det gjelder valg av virkemidler. Andre digitale hjelpemidler enn "tradisjonelle" brukes i liten grad.

Det har vært gjort opptak av forelesningene. Opptakene legges ut til studentene på Mitt UiB. Det er usikkert om ordningen med opptak helt eller delvis vil videreføres studieåret 2024/2025.

På seminarene er det opp til den enkelte seminarleder om det skal tas i bruk digitale hjelpemidler.

Digitale seminargrupper tilbys i utgangspunktet ikke. Et unntak gjøres imidlertid for den siste dobbelttimen i sivilprosess siden denne kommer temmelig tett opp mot jul.

### **Litteratur**

I sivilprosessdelen av emnet er én bok og én artikkel pensum, mens det i straffeprosessdelen er én bok som er pensum. For øvrig legges det på Mitt UiB ut lister over aktuell innføringslitteratur, alternativ hovedlitteratur og tilleggslitteratur. Samlet sett er tilgangen på læremidler god.

### **Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?**

Arbeidsbelastningen er relativt stor. For å få en helhetlig forståelse av prosessrett må studentene ha oversikt over en rekke temaer innen både allmenn prosessrett, sivilprosess og straffeprosess. Dette gjenspeiles i et relativt omfattende undervisningsopplegg (ca 45 timer forelesning, 28 timer seminarundervisning og en kursoppgave), og to relativt omfattende pensumbøker. Men arbeidsbelastningen er innenfor den nevnte normering.

Hovedproblemet i emnet er at et for stort antall studenter kommer for sent i gang med studiet av emnet:

Dels er det et problem at en del studenter tar opp emnet Obligasjonsrett. Emnet Obligasjonsrett er omfattende og eksamen er i begynnelsen av desember. Etter det vi erfarer kan studentene fra og med studieåret 2024/2025 alternativt ta gjentatt prøve i Obligasjonsrett. Hvis denne muligheten blir den foretrukne hos studentene vil problemet løses.

Dels synes en del studenter på 4. studieår å ha arbeidsopphold i advokatfirmaer e.l. i november og/eller desember.

### **Forelesninger**

De to pensumbøkene i emnet dekker læringskravene godt. I emnet blir det derfor i liten grad forelest om temaer som ikke også er behandlet i pensumlitteraturen.

Tanken med den nye introduksjonsdelen i emnet, som ble omtalt ovenfor, er å binde sammen disiplinene sivilprosess og straffeprosess slik at studentene i større grad emner i se helheten i prosessretten, ikke minst i sine studier av straffeprosess og sivilprosess. Pensumlitteraturen bidrar i begrenset grad til dette, ikke minst pensumboka i sivilprosess.

I sivilprosessdelen av emnet er hovedpoengene med forelesningene å gi studentene en litt annen systematikk enn den i pensumboka og utdype enkelte temaer i læringskravene. Det første sikres ved at ingen av foreleserne har skrevet pensumboka.

I straffeprosessdelen av emnet er en av de to foreleserne også forfatter av pensumboka. Dette er medført at forelesningene i straffeprosess i noe større grad har preg av en innføring i straffeprosess.

Som nevnt ovenfor, er opptak av forelesningene publisert de senere år. Og som nevnt er vi usikre på om en endring bør gjøres. Publiseringen har rimelig klart medført en nedgang i hvor mange som møter opp på forelesninger, og vi har mistanke om at publiseringen også påvirker hvor mange studenter som oppholder seg i Bergen under kurset. Særlig det siste er betenkelig.

Forelesningene har stort sett vært avholdt på tradisjonelt vis, uten særlig involvering av tilhørerne.

### **Storgrupper og seminarer**

På 4. studieår er det seminarer, som det er frivillig å delta på.

Tradisjonelt har både påmeldingen til og deltakelsen på seminarer vært god. Også inneværende studieår var påmeldingen god, men oppmøtet var moderat i straffeprosessdelen og svakt på sivilprosessdelen. Det relativt svake oppmøte er et stort problem av to grunner.

For det første leder det til at unødig mange grupper opprettes. Hvis det hadde vært et godt samsvar mellom påmelding og oppmøte, kunne antallet grupper vært redusert fra 12 til 8 eller 9.

For det andre har vi mistanke om at det noe svake oppmøtet mer generelt skyldes at færre studenter oppholder seg i Bergen. Videre antar vi at det særlig svake oppmøtet på seminarene i sivilprosess skyldes gjentak i Obligasjonsrett, arbeidsopphold i advokatfirmaer mv.

Vi anser deltakelse i seminarundervisningen som viktig for studentenes læring. Av den grunn er det et klart mål at oppmøtet skal bli bedre. Samtidig er det her faktorer som de emneansvarlige ikke lett kan påvirke.

Når det gjelder gjennomføringen av seminarene, har det i mange år vært et problem at for få studenter er aktive. Men det varierer alltid fra gruppe til grunn hvordan aktiviteten er.

### **Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)**

Både på seminarene i sivilprosess og straffeprosess er det et omfattende oppgavesett. Oppgavesettet dekker store deler av læringsutbyttebeskrivelsen og fungerer rimelig bra.

Omfanget av oppgavesettene medfører at oppgavene i stor grad "resirkuleres", dvs. samsvarer med oppgavene forrige studieår. Det å lage oppgavesett honoreres ikke særskilt i undervisningsregnskapet, og godtgjøringen for emneansvaret medfører at det bare kan gjøres en forsiktig revisjon fra år til år.

Studentene opplever at oppgavesettet er omfattende og krevende, noe som også er tanken fra de emneansvarlige. Men seminarlederne kommer stort sett gjennom hele oppgavesettet. Med et mindre omfattende oppgavesett kunne en gått noe mer i dybden, men da ville markert færre temaer innenfor læringsutbyttebeskrivelsen blitt dekket på en god måte gjennom seminarene.

Til oppgavesettene er det utarbeidet relativt omfattende veiledninger, som gis til seminarlederne. Dette skal lette forberedelsene til seminarlederne og sikre at det blir en felles oppfatning om hvilke problemstillinger som er aktuelle og hvilke rettskilder som er sentrale. For øvrig har seminarlederne stor frihet i gjennomføringen av sine seminarer.

En ulempe med "resirkuleringen" av oppgavesettene er at enkelte studenter kan fristes til å skaffe seg notatene til studenter som har gått på seminar tidligere år, og enten ikke møte opp på seminarene eller møte uten særlig selvstendige forberedelser. Dette er selvsagt uheldig. Men slike studenter lurer bare seg selv, og de emneansvarlige føler ikke et tungt ansvar for å motvirke dette.



## Obligatorisk oppgave

De senere år er det gitt en kursoppgave med 2500 ord som ordgrense. Samtidig er omfanget av oppgaven tilpasset dette (ca 2/3 av en eksamensoppgave). Tanken er at oppgaven må være såpass omfattende at det gir et visst læringsutbytte å skrive oppgaven. Samtidig kan de oppgavene som leveres ikke være såpass lange at de som kommenterer oppgaven, innenfor rammen av honoreringen, ikke har tid til å lese og kommentere oppgaven. Etter vår vurdering fungerer denne tilnærmingen godt.

## Sensorkorpset

Emner har et fast sensorkorps i den forstand at de som var sensorer forrige studieår normalt tilbys å være sensor. Men det er en viss utskiftning fra år til år og denne har vært noe større enn hva som er optimalt. Hvert studieår er noen av sensorene nye.

Sensurfristene er overhold. De emneansvarlige har iallfall ikke fått tilbakemelding om noe annet.

Til nå har det vært én sensor og nivåkontroll. Sensorene har ført og fremst vært fulgt opp gjennom nivåkontrollen, som i emnet alltid har vært foretatt av en emneansvarlig. Fra og med studieåret 2024/2025 vil det være to sensorer på hver oppgave. De emneansvarlige vil da til en viss grad være ordinær sensor. I tillegg vil en av de emneansvarlige lede et digitalt sensormøte.

## Eksamensoppgave og sensorveiledning

Oppgaveutvalg avholdes alltid før ordinær eksamen. Normalt avholdes det også oppgavemøte før utsatt prøve, men det er ikke alltid mulig å få to studenter til å stille i juni. I år var det et oppgavemøte med én student før utsatt prøve. Oppgavemøtene er verdifulle og fungerer godt.

De emneansvarlige skriver alltid utkastet til oppgave. Om utkastet bør forelegges andre før oppgavemøtet, vurderes alltid konkret.

Både ordinær eksamen og utsatt prøve var i år praktikumsoppgaver. Men det hender at deler av eksamen er en teorioppgave.

## Karakterfordeling, strykprosent og frafall

Ved ordinær eksamen studieåret 2023/2024 var det 477 studenter som møtte til eksamen. 463 studenter leverte og fikk sensur. Før klagerunden var karakterstatistikken slik:

- A - 7,7 %
- B - 22,4 %
- C - 36,7 %
- D - 20,7 %
- E - 4,1 %
- F - 6,0 % (inkl. "blanke" besvarelser)

Karakterfordelingen er grei, selv om det var vel mange som fikk karakteren C, og et noe lavt tall på særlig karakterene B og D. Resultatene var bedre enn fryktet i lys av oppmøtet

på undervisningen, særlig i sivilprosess, jf. tidligere opplysninger om dette.

De fire foregående studieårene var karakterfordelingen slik før klagerunden:

2022/2023:

A - 8,8 %  
B - 28,6 %  
C - 36,3 %  
D - 16,8 %  
E - 4,9 %  
F - 4,6 %

2021/2022:

A - 9,0 %  
B - 25,6 %  
C - 36,4 %  
D - 17,4 %  
E - 6,5 %  
F - 4,7 %

2020/2021:

A - 8,7 %  
B - 27,4 %  
C - 39,5 %  
D - 16,9 %  
E - 4,8 %  
F - 2,6 %

2019/2020:

A - 11,2 %  
B - 22,5 %  
C - 38,6 %  
D - 17,4 %  
E - 8,0 %  
F - 2,1 %

### **Klagesensur og eventuelle kontrollkommisjoner**

Det var som nevnt 463 studenter som leverte under ordinær eksamen studieåret 2023/2024. Av disse klaget 93 studenter på karakteren.

Av de 93 klagene førte 28 til et vedtak om endring; 14 til gunst og 14 til ugunst. Det var én klagekommisjon (F til D, som endte med E).

Samlet sett er dette et tilfredsstillende selv om vel mange av klagene førte til endring. De senere år har det normalt vært 2-3 klagekommisjoner. Videre har en overvekt av de klagene som førte til endring normalt vært til gunst.

### **Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes**

---

Som nevnt skal det fra studieåret 2024/2025 være to sensorer pr. oppgave. Det blir trolig en utfordring å rekruttere et tilstrekkelig antatt godt kvalifiserte sensorer, og beholde et stabilt sensorkorps.

### **Årets digitale tilbakemelding fra studentene**

Både dette studieåret og tidligere studieår har det vært en lav svarprosent på det spørreskjemaet som er sendt til studentene - noe under 10%. Den lave svarprosenten medfører at en må være forsiktig med å trekke slutninger fra tilbakemeldingene.

Hovedinntrykket er at kurset fungerer rimelig bra, dvs. at den jevne student verken er svært fornøyd eller svært misfornøyd.

En del studenter mener at kurset er for arbeidskrevende. De emneansvarlige er ikke enig i dette. Samtidig er det en utfordring at emnet de senere år har vært under et viss press mht. utvidelser eller økt fokus på enkelte elementer. Tidligere har dette omhandlet EU- og EØS-rett samt etikk. I dag er det et viss press når det gjelder innlemming av KI som en dimensjon.

En del studenter mener også at seminarene er for arbeidskrevende. Som nevnt er seminarene arbeidskrevende. Dette skyldes et mål om å dekke store deler av læringsutbyttekravene. Kvantitet er med andre ord til en viss grad prioritert på bekostning av dybde og tid til diskusjon.

### **Internasjonalisering**

I tilknytning til mange av de temaer som læringsutbyttebeskrivelsen omhandler er rettskildesituasjonen slik at internasjonale rettskilder er relevante. For enkelte temaer er internasjonale rettskilder svært sentrale.

I straffeprosessen gjelder dette særlig EMK og EMDs praksis, noe som både gjenspeiles i pensumboka og undervisningen.

I sivilprosessen har EU- og EØS-rett betydning for enkelte temaer. Pensumboka er noe kortfattet om dette. En artikkel er tatt inn på pensumlista for å kompensere. Hvilken artikkel som er pensum er endret fra studieåret 2024/2025. Professor Anna Nylund har skrevet en artikkel i Jussens Venner for dette konkrete formålet.

### **Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs**

Formelt sett er kurset nytt fra studieåret 2024/2025, men reelt sett er det tale om å videreføre kurset i den nye studieordningen.

Samlet sett fungerer kurset rimelig bra.

De emneansvarlige tar ikke sikte på store endringer fra og med studieåret 2024/2025. Men som nevnt vurderer vi ordningen med opptak av forelesninger. Videre har ikke etikk-elementet funnet sin endelige form.

### **Lokaler og undervisningsutstyr**

Seminarrommene i "gamlebygget" er mindre tilfredsstillende for seminarledere som ønsker å benytte datamaskinen. Dels er det, iallfall i enkelte rom, et såpass sterkt lys over tavla at det blir vanskelig å lese det som kommer fra "kanonen" med mindre lyset slås av. Dels er det vanskelig å benytte både datamaskinen i undervisningen og skrive på tavla. Det bør være ett "lerret" for digital visning og en tavle en kan skrive på.

#### **Andre forhold som bør kommenteres**

Tilgangen på interne undervisningskrefter var god studieåret 2023/2024. Slik det ser ut i dag, vil tilgangen også være god studieåret 2024/2025.

08.08.2024  
ANNNI

**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 45/24-6  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## **Kunstig intelligens: Endring i læringsutbyttebeskrivelse, utfyllende regner og veiledninger**

---

### **Bakgrunn**

Rapport fra arbeidsgruppen for å utarbeide retningslinjer for bruk av KI i undervisning og prøving ble behandlet i studieutvalgets møte den 19.03.2024. SU uttalte følgende:

*Stadieutvalget takker arbeidsgruppen for en god og gjennomarbeidet rapport. Arbeidsgruppen skal ha ros for en grundig rapport som presenterer både utfordringer og muligheter med KI-verktøy, samt konkrete tiltak som fakultetet må følge opp.*

*SU merker seg at fakultetet må få på plass robuste strukturer som gjør at vi kontinuerlig følger den teknologiske utviklingen innen kunstig intelligens.*

*SU har også merket seg behovet for endringer i læringsutbyttebeskrivelsen på programnivå, nærmere retningslinjer til studenter, undervisere og sensorer og ikke minst behovet for opplæring.*

*SU kommer tilbake til mer konkret oppfølging av tiltakene som foreslås i rapporten etter at rapporten er presentert på et lærermøte.*

*For SUs videre oppfølging er det behov for fakultetsstyrets vurdering av hvor mye ressurser som skal settes av til konkrete tiltak og opplæring – både på kort og mellomlang sikt.*

*Saken krever rask oppfølging.*

Rapporten ble etterfølgende behandlet i fakultetsstyrets møte den 07.05.2024 (sak 28/24) hvor følgende vedtak ble truffet:

- 1. Styret ber Studieutvalget komme tilbake med konkrete forslag knyttet til KI i undervisning og prøving.*
- 2. Styret ber dekanen komme tilbake med konkrete forslag knyttet til hvordan KI kan inngå som del av det obligatoriske studieprogrammet*

Videre er det blitt orientert om rapporten på allmøte, nasjonalt fakultetsmøte og i arbeidslivsforumet.

Saken her er første ledd i den konkrete oppfølgingen av arbeidsgruppens rapport. I saken er det foreslått endringer i følgende regelverk og dokumenter:

1. Læringsutbyttebeskrivelse på programnivå
2. Utfyllende regler ved Det juridiske fakultet
3. Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap
4. Instruks om oppgavegjeving og sensur
5. Arbeidsavtale for arbeidsgruppelidere på 1. og 2. studieår
6. Instruks for veiledning og sensur på JUS399 og JUS396 masteroppgave

Rapporten fra arbeidsgruppen kommer med en rekke forslag og tiltak som skal følges opp, men vi må først og fremst få på plass nødvendige endringer i regelverk og retningslinjer som tar hensyn til bruken av KI i ulike lærings- og prøvingssituasjoner.

Et større arbeid med å legge til rette for at undervisningsopplegget adresserer muligheter og utfordringer knyttet til KI-verktøy er igangsatt på 1. studieår, hvor dekanen leder en arbeidsgruppe som ser på hvordan studentene kan få både opplæring i bruk av KI som et hjelpemiddel for jurister og i rettslige spørsmål som KI gir opphav til.

I det følgende tas det utgangspunkt i arbeidsgruppens rapport, som gir et solid grunnlag for SUs videre arbeid med KI-relaterte spørsmål. I tilfeller hvor arbeidsgruppens forslag til endringer av regelverk og veiledninger tas til følge, henvises det til arbeidsgruppens rapport for bakgrunn og begrunnelse. Det er derfor bare tilfeller hvor det foreslås justeringer som begrunnes særskilt i saksnotatet her.

### Forslag til uttalelse

SU oppfordrer fakultetsstyret til å vedta de foreslåtte endringene i pkt. 1-6 i saksnotatet

21.08.2024

HAF/ANNNI

# 1. Forslag endringer i læringsutbyttebeskrivelsen for masterstudiet i rettsvitenskap

Arbeidsgruppens forslag til endringer i den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen for MAJUR/MAJUR2 lyder som følger (rød tekst):

## Læringsutbytte

### Kunnskapar

Kandidatane skal ha god kunnskap om grunnleggande rettsreglar og samanhengar innan alle fagområde som studiet omfattar, og spesialisert kunnskap innan fagområde som blir dekte av spesialemna og masteroppgåva.

Dette inneber også at kandidatane har god kunnskap om:

- det norske rettssystemet si oppbygging og funksjon
- den norske rettskulturen si historie, særigenheiter og grunnleggande verdiar
- korleis norsk rett vert påverka av EU-retten, EØS-retten, internasjonale menneskerettar og annan folkerett
- juridisk metode, mellom anna korleis juridisk argumentasjon varierer på ulike rettsområde
- mangfaldet av metodar i rettsforskning og hovudlinjer i den rettsteoretiske diskusjonen
- juristar si rolle i samfunnet og etiske utfordringar knytt til yrkesutøvinga
- korleis ny teknologi kan brukast til å automatisere avgjerdsprosessar og bidra til å løyse rettslege problem på nye måtar, men også om rettslege og etiske utfordringar dette kan medføre
- forventingar til akademisk integritet, medrekna akademiske krav til kjeldetilvising og bruk av andre sitt arbeid og særleg korleis verktøy basert på kunstig intelligens kan brukas i tråd med desse forventingane

### Ferdigheiter

Kandidatane kan bruke juridisk metode til å identifisere, drøfte og ta standpunkt til komplekse og utstrukturerte rettslege problemstillingar, også komplekse og ustrukturerte problemstillingar og problemstillingar utanfor dei rettsområda som er del av studiet. Dette inneber å kunne

- fastsette rettsleg relevant faktum i eit saksforhold, og på grunnlag av dette identifisere og formulere rettslege problemstillingar
- innhente og systematisere rettsleg relevant materiale frå norske, skandinaviske og engelskspråklege kjelder, også ved bruk av digitale verktøy
- vere kjeldekritisk ved å foreta sjølvstendige, kritiske vurderingar av opphavet til og kvaliteten på faktisk så vel som rettsleg informasjon
- foreta ei sjølvstendig, heilskapleg, kritisk og etisk gjennomtenkt analyse for å nå eit fagleg forsvarleg standpunkt om kva som er gjeldande rett

- foreta rettspolitiske og komparative vurderingar av rettsreglane
- løyse nye problem og bidra til rettsleg nytenking
- bruke digitale verktøy, medrekna KI-verktøy, på ein hensiktsmessig og fagleg forsvarleg måte i sitt arbeid med å identifisere, drøfte og ta standpunkt til rettslege problemstillingar
- bruke eigna læringsstrategiar for å tileigne seg ny kunnskap om retten, på så vel kjende som ukjende rettsområde

Kandidatane kan formidle og evaluere juridiske analyser og standpunkt på ein poengtert, presis og etterretteleg måte både munnleg og skriftleg, på så vel norsk som engelsk, gjennom å

- utarbeide ulike former for sjølvstendige skriftlege arbeid
- diskutere og prosedere ulike rettslege standpunkt
- gi sjølvstendige tilbakemeldingar på andre sitt arbeid og sjølv få og gjere bruk av slike tilbakemeldingar

## Generell kompetanse

Gjennom studieprogrammet oppnår kandidatane generelt anvendeleg kompetanse knytt til å

- systematisere og avvege argumentasjon, rådgje og treffe avgjerder
- identifisere og vurdere etiske aspekt ved juridisk argumentasjon og standpunkt
- tileigne seg ny kunnskap, følge med i rettsutviklinga og løyse nye rettslege spørsmål
- samarbeide med juristar frå andre land, forstå og gjere seg nytte av deira perspektiv på felles rettslege utfordringar og bidra med norske perspektiv
- samarbeide med fagpersonar frå andre disiplinar og på det grunnlag kunne vurdere den rettsleg relevante argumentasjonsverdien av kunnskap som er skapt av andre vitskarar og bidra til tverrfaglege løysingar på komplekse samfunnsproblem
- formidle juridiske analyser til allmenta, skriftleg og munnleg, på norsk og på engelsk
- presentere og argumentere for eigne vurderingar og konklusjonar for større og mindre grupper av tilhøyrarar
- bidra med rettslege perspektiv i samfunnsdebatten
- planlegge og gjennomføre større prosjekt innan ei gitt tidsramme
- følge oppfylle forventingar til akademisk integritet, særleg når det gjeld akademiske krav til kjeldetilvisingar og bruk av andre sine arbeid
- arbeide sjølvstendig og i grupper
- forholde seg reflektere kritisk over, og kunne ta stilling til, dei rettslege og etiske utfordringane knytt til den teknologiske utviklinga, medrekna utviklinga av digitale verktøy basert på kunstig intelligens

Studiedekananen slutter seg til forslaget og oppfordrer SU til å gjøre det samme.



## 2. Forslag til endringer i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet

Arbeidsgruppens forslag til endringer i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet lyder som følger:

### § 4-1 Krav til ordgrense, selvstendighet og kildehenvisning

1. Alle arbeider som leveres for godkjenning/sensur, skal være studentens eget arbeid. Dette gjelder også der vedkommende arbeid(er) ikke inngår i grunnlaget for karakterfastsettelse. Kilder som nyttes skal angis i overensstemmelse med [universitetets retningslinjer om kildebruk](#). Overtredelse vil bli å vurdere som fusk, se § 4-2. Arbeider som er helt eller delvis skapt ved bruk av verktøy som benytter seg av generativ kunstig intelligens kan ikke regnes som studentens eget arbeid. Slike arbeider kan også vurderes som fusk med mindre de er sitert på redelig måte.

Studiedekanen støtter forslaget, men foreslår noen språklige justeringer i et forsøk på å unngå usikkerhet knyttet til hva det vil si at et arbeid er delvis skapt ved bruk av KI-verktøy (grønn tekst).

### § 4-1 Krav til ordgrense, selvstendighet og kildehenvisning

1. Alle arbeider som leveres for godkjenning/sensur, skal være studentens eget arbeid. Dette gjelder også der vedkommende arbeid(er) ikke inngår i grunnlaget for karakterfastsettelse. Kilder som nyttes skal angis i overensstemmelse med [universitetets retningslinjer om kildebruk](#). Overtredelse vil bli å vurdere som fusk, se § 4-2. Tekst som er skapt av generativ kunstig intelligens regnes ikke som studentens egen. Dersom slik tekst utgjør en ikke ubetydelig del av det samlede arbeidet, vil kravet til selvstendighet ikke være oppfylt.

2. Bruk av KI-generert tekst uten at det er oppgitt regnes som fusk. dersom kilden ikke er oppgitt. Dette gjelder selv om besvarelsen som helhet oppfyller selvstendighetskravet.

Studiedekanen vil legge til at det er behov for større endringer i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, herunder også i den her omtalte § 4-1, men at dette ligger utenfor herværende sak. Studiedekanen har håp om å komme tilbake til SU med en fullstendig gjennomgang av hele dette regelverket i løpet av inneværende studieår.

## 3. Forslag til endringer i Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap

Arbeidsgruppens forslag til endringer i «Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap» er markert med rød skrift i det følgende. Justeringsforslag fra studiedekanen er markert med grønn skrift.

**Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB**  
*Senest oppdatert av Studieutvalget 28. august 2024 (SU-sak 46/24)*

### 1. Hensynene bak krav til skriftlige arbeider i jusstudiet

Skriftlige arbeider står sentralt i det pedagogiske opplegget på jusstudiet i Bergen. Underveis i studieløpet skal du som student utarbeide en rekke forskjellige tekster. Det dreier seg om ulike arbeidsoppgaver på 1.-3. studieår, obligatoriske

kursoppgaver på 1.-4. studieår, hjemmeeksamener, obligatoriske skriftlige arbeider på ulike spesialemner og masteroppgaven på 5. studieår.

Gjennom de skriftlige arbeidene, andres kommentering av dine tekster og din kommentering av andres tekster, opparbeider du kunnskap om innholdet i rettsreglene på det aktuelle rettsområdet, metodekunnskap og -ferdigheter (kunnskap om og anvendelse av de rettskildene som angir innholdet i rettsreglene) og ferdigheter når det gjelder fremstilling (struktur, presisjon og klarhet). På denne måten utgjør skriftlige arbeider kjernen i studieopplegget. Det er derfor viktig at du som student ved fakultetet kjenner til hvilke krav som stilles til arbeidet med skriftlige innleveringer.

For å få størst mulig utbytte av arbeidet med tekstene, er det viktig at du har gjort en innsats som gjør at du er forberedt på skriveprosessen. Du bør ha vært på forelesninger, lest de relevante delene av faglitteraturen, forberedt deg til arbeidsgruppemøtet og deltatt aktivt i diskusjonene i arbeidsgruppen. På denne måten skaffer du deg ditt eget bilde av rettstilstanden, og kan gjøre deg opp din egen mening om hvordan juridiske problemstillinger skal løses. Dette kalles i pedagogisk sammenheng for [sosial konstruktivisme](#), og innebærer at man setter sammen og bygger opp (konstruerer) sin kunnskap ved å inngå i et større sosialt faglig fellesskap.

Selv om jusstudiet på denne måten har et kollektivt tilsnitt, skal dine skriftlige arbeider underveis i studiet være *selvstendige og individuelle*. Du kan derfor ikke samarbeide med andre *under selve skriveprosessen*. De skriftlige arbeidene inngår i grunnlaget for fakultetets sertifisering av deg som master i rettsvitenskap. For hjemmeeksamener og masteroppgaven er dette temmelig selvsagt, men det gjelder også for andre skriftlige arbeider som er vilkår for å gå opp til eksamen.

## 2. Generelt om krav til skriftlige arbeider på jusstudiet

All juridisk fremstilling og argumentasjon må ta utgangspunkt i juridisk metode, slik metoden blir presentert i rettskilde- og metodelæreemnene og i de øvrige emnene. Rettskildeprinsippene styrer utvelgelsen av relevante rettskildedefaktorer, hvordan en trekker slutninger fra disse faktorene, og hvordan en harmoniserer eller avveier slutningene, før en kommer frem til det endelige tolkningsresultatet. Det innebærer at også du som student må argumentere juridisk innenfor den rammen som rettskildeprinsippene representerer.

I tillegg til å følge rettskildeprinsippene, må du henvise til lover, forarbeider, dommer og annet rettskildemateriale.

Kravet om kildehenvisninger bygger på vitenskapelige idealer om selvstendighet, grundighet, helhet, balanse, etterprøvnbarhet og kritisk holdning. Kravet om grundighet og etterprøvnbarhet tilsier at du ikke bare henter og anvender argumenter fra ulike kilder, men at du også angir hvilke kilder du anvender, og hvor i kildene du henter argumentene fra. Uten slike kildehenvisninger, oppfyller ikke det skriftlige arbeidet minstekravene til akademisk kvalitet.

De vitenskapelige idealene om selvstendighet og etterprøvnbarhet tilsier også at du

skiller klart mellom dine egne og andres bidrag i den juridiske argumentasjonen. Dette betegnes ofte som et krav om *akademisk redelighet*. På dette punktet følger også lovgivningen langt på vei opp de vitenskapelige idealene, gjennom de begrensningene i bruk av andre forfatters materiale som følger av åndsverkloven av 15. juni 2018 nr. 40.<sup>1</sup> ~~12. mai 1964 nr. 5<sup>2</sup>~~. De vitenskapelige idealene er imidlertid strengere enn åndsverkloven, noe det gjøres nærmere rede for nedenfor i punkt 4.

*Bruk av verktøy som benytter seg av generativ kunstig intelligens (som ChatGPT og Microsoft Copilot) gir egne utfordringer knyttet til akademisk redelighet selvstendighet og etterprøvnbarhet. Dersom du bruker slike verktøy må du skille mellom hva du selv har bidratt med, og hva språkmodellen har bidratt med. I tilfeller hvor du bruker tekst generert av KI-verktøy må du også passe på å opplyse om dette på en etterrettelig måte henviser på en redelig måte.*

### 3. Nærmere om kravet til selvstendig arbeid

Hver enkelt student skal arbeide individuelt og selvstendig med sine rettslige analyser. En slik analyse innebærer at en identifiserer de relevante rettslige spørsmålene, og danner seg sin egen oppfatning om hva som er de sentrale argumentene for og mot en bestemt løsning av et rettsspørsmål, med utgangspunkt i det foreliggende rettskildematerialet og de faktiske forhold. Det er ikke tilstrekkelig at du bare gjengir innholdet i lovtekst, lovforarbeider, rettspraksis eller juridisk litteratur, eller gjengir elementer fra faktum, uten din egen bearbeidelse av materialet. Du må foreta din egen selvstendige analyse, og utforme din egen selvstendige argumentasjon. Dette er det som etterspørres i dine skriftlige arbeider. *Dersom du bruker gjengir en tekst som er helt eller delvis skapt av generativ KI, vil du stå i fare for at du ikke oppfyller dette kravet til selvstendighet. KI-generert tekst regnes ikke som din egen tekst, selv om kvaliteten og innholdet i teksten til en viss grad er avhengig av prompten man benytter seg av.*

Kravet til et selvstendig arbeid tilsier også at du klart identifiserer hvilke deler av teksten som baserer seg på dine egne juridiske analyser, og hvilke deler som representerer gjengivelse av det foreliggende rettskildematerialet. Dersom du gjengir lovtekst, lovforarbeider, rettspraksis eller andre kilder, må det angis på en tydelig måte i besvarelsen, med anførselstegn og kildehenvisninger. Det samme gjelder juridisk litteratur: Du må henviser på en presis måte. Det er en sentral del av den akademiske tradisjonen å være etterrettelig og etterprøvnbar i kildebruken, jf. det som er skrevet om dette foran i punkt 2.

*Du må også henviser på en presis måte dersom du bruker generativ KI for å produsere tekst som skal inngå i besvarelsen din. En tekst som er generert av KI kan ikke gjenskapes av noen andre. Det er derfor viktig at du siterer og forklarer hvordan verktøyet er brukt på en slik måte at bruken er etterprøvnbar. For å være*

<sup>1</sup> <https://lovdata.no/lov/2018-06-15-40>.

<sup>2</sup> [Lov om opphavsrett til åndsverk mv. \(åndsverkloven\) - Lovdata](#)

trygg på at henvisningen er etterrettelig og etterprøvbar, må bruken av KI-verktøyet dokumenteres ved skjermbilde av samtalen, eller tilsvarende dokumentasjon (noen av verktøyene har en løsning med permanent lenke, som gir mottakeren av lenken tilgang til hele samtalen Dette vil anses som tilsvarende). Videre må du beskrive hvordan du har brukt verktøyet. Dokumentasjon i form av skjermbilde og beskrivelse kan legges som vedlegg til besvarelsen din, og vil ikke inngå i ordtellingen. Vedlegg leveres i samme innleveringsdokument, men etter selve oppgavebesvarelsen. Du må i tillegg ha en henvisning i teksten. **Eksempler på riktig henvisning og dokumentasjon kan du finne i Veiledning til studentene om anbefalt bruk av kunstig intelligens knyttet til læring og vurdering [lenke].**

**Mangelfull henvisning til opphavet til tekst som du har brukt i besvarelsen din, både til tradisjonelle kilder eller til bruk av KI-verktøy, vil utgjøre et selvstendig brudd på akademiske standarder knyttet til sitering, og kan regnes som fusk.**

Det er viktig å være klar over at utstrakt bruk av selv riktig angitte sitater likevel kan utgjøre en så stor del av en besvarelse at krav til selvstendighet ikke er oppfylt. Det vil kunne være tilfellet dersom sitatene er så dominerende i det skriftlige arbeidet, at din egen selvstendige argumentasjon og analyse ikke vises igjen i teksten i tilstrekkelig grad.

Selv om det er viktig at kildehenvisningene er presise, gir dette alene ikke en god juridisk fremstilling. Ut fra vitenskapsidealene forventes det en grundig analyse av det aktuelle rettsspørsmålet, innenfor de ordgrenser som måtte gjelde for den aktuelle besvarelsen. Analysen skal basere seg på en balansert behandling av det aktuelle rettskildematerialet i lys av det konkrete forholdet som vurderes. Det er for eksempel ikke tilfredsstillende dersom du argumenterer ensidig, uten å ta i betraktning argumenter i motsatt retning. Selv om du skulle være personlig overbevist om at et bestemt argument er avgjørende, må du også presentere andre argumenter, og fortrinnsvis vise hvorfor de ikke vinner fram i din konklusjon. Engasjement er positivt, men de vitenskapelige idealene krever at du er helhetlig og balansert i argumentasjonen.

Å ta standpunkt til hva som er innholdet i rettsreglene er forbundet med stort alvor, særlig i konkrete saker. Dette er et alvor også du som student må ta innover deg når du argumenterer juridisk. Gjennom sine konklusjoner treffer jurister avgjørelser av stor betydning for enkeltpersoner, bedrifter, det offentlige og for samfunnet, og da må avgjørelsene være så godt og balansert begrunnet som overhodet mulig, basert på anerkjente rettskilder, anerkjent juridisk metode, og en best mulig forståelse av faktum i saken.

#### 4. Forholdet mellom vitenskapelige idealer og opphavsrett

Etter åndsverkloven fra 2018 1964 har den som skaper et åndsverk enerett til å eksemplarfremstille eller tilgjengeliggjøre verket, jf. åndsverklovens §§ 2 og 3 4-ledd. Den som har skapt verket, har opphavsretten til det. Som åndsverk regnes lærebøker, tidsskriftsartikler, besvarelser av kursoppgaver og de fleste andre skriftlige arbeider. Også muntlige framføringer, som for eksempel forelesninger, er åndsverk.

En sentral bestemmelse i åndsverklovens ~~kapitel 2~~ er retten til å sitere andres verk, jf. ~~åndsverklovens § 2922~~. Bruk av sitater krever ikke samtykke dersom verket er offentliggjort, men siteringen må alltid skje i samsvar med «god skikk». I dette ligger blant annet at en ikke må gjengi for mye av andres verk gjennom sitatretten. På den annen side må sitatet heller ikke være så begrenset at det gir en misvisende fremstilling av hva opphavsmannen samlet sett har gitt uttrykk for.

Merk at en lettere omskriving av en annen forfatters formuleringer (såkalt parafrasering) ikke er nok til at retten til navngivelse bortfaller, ~~uten henvisning til det verket som en omskriver, er regnet som plagiat etter åndsverklovens § 4~~. I slike tilfeller er det så mye igjen av formuleringene fra det opprinnelige verket, at ~~d~~ Det regnes som en krenkelse av opphavsretten å omskrive uten å angi kilden.

~~Brudd på reglene i åndsverkloven kan medføre straff, erstatningsansvar og andre sanksjoner, jf. åndsverklovens kapittel 7. Dette er altså regler som en må forholde seg til, uansett i hvilken sammenheng en bruker andres materiale. Retningslinjene for henvisning til lærebøker og annet skriftlig materiale dreier seg altså i en viss utstrekning om å overholde norsk lov. Som jusstudent og fremtidig jurist, har du en særskilt forpliktelse til å være deg bevisst dette.~~

Åndsverkloven beskytter bare den nærmere utformingen av idéer, dvs. det tekstlige ~~(eller visuelle etc.)~~ uttrykket, ikke idéen i seg selv. Vitenskapsidealene som universitetets ~~og fakultetets~~ virksomhet bygger på, tilsier imidlertid at en går lengre i å kreve henvisning til andres materiale enn det åndsverkloven angir. Av hensyn til akademisk redelighet, må du også angi kilder som du baserer dine ideer på, selv om disse kildene bare er brukt som et utgangspunkt for din videre selvstendige bearbeidelse av ideene.

Vitenskapsidealene stiller også strengere krav til sitering enn det åndsverkloven gjør. Etter åndsverkloven kan det neppe oppstilles et krav om en nøyaktig henvisning til den siden i verket hvor sitatet er hentet. Men ut fra det vitenskapelige idealet om etterprøvbarehet, krever en i juridisk sammenheng ~~så~~ nøyaktige henvisninger.

Offentlig materiale som lovtekst, forarbeider og rettspraksis har ikke beskyttelse etter åndsverkloven, jf. ~~§ 14 åndsverklovens § 9~~. Etter loven står en altså fritt til å benytte og sitere denne typen materiale, uten ~~samtykke og uten~~ kildehenvisning. I akademisk sammenheng, ~~og ut fra vitenskapsidealene~~, stilles det imidlertid ~~store~~ krav til ~~nøyaktighet og grundighet også når det gjelder slike~~ henvisninger også her, jf. foran i punkt 2.

## 5. Fakultetets kontroll med kravene til selvstendig arbeid

Arbeidsgruppelederne og storgruppelederne kan gjennom sin gjennomgang og kommentering av besvarelser avdekke at en tekst ikke oppfyller de kravene til skriftlige arbeider som vi har angitt foran. I forbindelse med obligatoriske kursoppgaver er det oppgaveretteren eller den emneansvarlige (gjennom sin nivåkontroll) som kan avdekke slike forhold, mens det i forbindelse med en hjemmeeksamen eller en masteroppgave, vil være sensorene eller den emneansvarlige (igjen gjennom sin nivåkontroll). Manglende selvstendighet kan også avdekkes gjennom stikkprøver fra arbeidsgruppelederens,

storgruppelederens eller den emneansvarliges side.

Om minstekravene til en besvarelse er oppfylt, vil bygge på en skjønnsmessig vurdering. Det er alltid den emneansvarlige som gjør den endelige vurderingen der det er tvil.

**Studenter som følger retningslinjene angitt i punkt 1 til 4 i dette dokumentet kan være trygge på at besvarelsene deres ikke blir underkjent som følge av manglende selvstendighet på faglig grunnlag.**

**Studenter som ikke har et bevisst forhold til sin egen arbeidsprosess, eller som spekulerer i å finne den nedre grensen for hva som kan godkjennes, løper derimot en risiko for å få sin besvarelse underkjent.**

Fakultetet vil advare mot å fokusere på hva som er minstekravene til skriftlige arbeider og andre obligatoriske krav. Dersom du sikter mot minstekravet, vil risikoen for underkjennelse av besvarelser være stor. En slik holdning vil også klart bryte med de akademiske og vitenskapelige idealene som er beskrevet foran i punkt 2 og den vil regelmessig gjenspeiles i de resultatene du oppnår gjennom studiet.

Den faglige kontrollen med besvarelser vil til en viss grad ta hensyn til hvilket studieår studenten befinner seg på, og om det dreier seg om en innlevering tidlig eller sent i kurset. Kontroll på faglig grunnlag representerer bare i begrenset grad en kvalitativ vurdering av besvarelsen. Det sentrale er at det er gjort et tilstrekkelig selvstendig arbeid, uansett hvilket kvalitetsnivå besvarelsen har.

Et minstevilkår for at en besvarelse skal godkjennes ut fra en faglig vurdering, er at alle delspørsmål i den aktuelle oppgaven er besvart.

*Emneansvarlige, arbeidsgruppeledere og andre undervisere mottar opplæring i hvilke tegn som kan indikere at en tekst er generert av KI-verktøy. Ved mistanke om bruk av KI-verktøy kan det være aktuelt å ta i bruk programmer som er trent i å detektere KI-generert tekst. Sensorer får også informasjon om hvilken bruk av KI som er tillatt og hvordan studenter skal henvise til bruk av KI-verktøy. Vi vil også gjenta og presisere at KI-generert tekst kan som nevnt ikke kan regnes som egen tekst selv om kvaliteten og innholdet i teksten er til en viss grad avhengig av prompten man benytter seg av. Selv om man setter inn henvisninger i alle tilfeller hvor man har brukt KI-generert tekst bruker riktig kildehenvisning, vil mer enn ikke ubetydelig bruken av slik tekst kunne føre til at arbeidet ikke oppfyller kravet til selvstendighet og derfor underkjennes underkjennelse av arbeidet på faglig grunnlag. Bruk av KI-generert tekst uten henvisninger vil i alle tilfeller og uansett omfang Manglende henvisning vil kunne regnes som fusk.*

## 6. Nærmere om gode og dårlige arbeidsmåter

Ingen studenter er like, og fakultetet vil derfor ikke si at en bestemt måte å arbeide på er den beste for alle. Vi vil oppfordre til å eksperimentere med skriveform, og å søke å finne sin egen stil.



Likevel er det mulig å gi noen retningslinjer med gyldighet for mange.

Å sitte med læreboken eller annen litteratur direkte foran seg når en skriver, er ~~for en del studenter~~ et dårlig utgangspunkt for selvstendighet, fordi det lett blir et for uklart skille mellom innholdet i litteraturen og egne analyser. Dette kan påvirke selve innholdet og selvstendigheten i det en skriver, og det kan føre til at en ikke viser til den aktuelle kilden i tilstrekkelig grad.

Rettskilder som lovt tekst, forarbeider, rettspraksis mv. kan det derimot være svært fornuftig å ha tilgjengelig når du skriver, men det er da viktig at du er bevisst på når du henter informasjon fra dem. Når du henter informasjon direkte fra kildene, må du angi **kilden**. ~~i samsvar med retningslinjene for kildehenvisning som fremgår av dokumentet~~ Krav til referanseteknikk. Det typiske vil være at du etter å ha gjort en slik henvisning, går videre til å foreta din egen selvstendige juridiske analyse.

Hvis du får tilbakemeldinger om at du er for lite selvstendig i den juridiske analysen, kan det være en løsning å gå gjennom kildene på forhånd, og notere det sentrale innholdet i kildene i form av et sitat, eller i form av en egen oppsummering av innholdet, før du setter deg ned for å skrive fremstillingen i sin helhet, med bare notatene tilgjengelig. Du skiller på denne måten klart mellom innhenting av informasjon fra kildene, og den selvstendige analysen og argumentasjonen med utgangspunkt i kildene. Husk i så fall ~~alltid~~ å notere kildehenvisningene i de notatene du lager underveis i skriveprosessen, og få disse med i det endelige arbeidet. Ellers kan du risikere at også denne arbeidsmetoden skaper problemer i forhold til kildehenvisninger og kravet om selvstendighet.

*Selv om fakultetet legger opp til at studenter skal samarbeide i arbeidsgruppene, og ~~gjerneneventuelt~~ også i egenorganiserte kollokvier, ligger det en fare i at en samarbeider tett helt frem til innleveringen av en skriftlig besvarelse. Sørg alltid for at det er en periode før innleveringen av besvarelsen, der du arbeider helt selvstendig med oppgaven, foretar dine egne rettslige analyser og finner frem til dine egne formuleringer av poengene i oppgaven. Hvis ikke, risikerer du at du leverer en besvarelse som ligger for tett opp til besvarelsen til den du har samarbeidet med.*

De vitenskapelige idealene innebærer også at en skal være kritisk og evaluerende i forhold til sin egen måte å arbeide på. Vær bevisst fra første stund på å finne fram til rutiner og metoder som passer med din måte å lære på, og som hjelper deg til å oppfylle kravene til selvstendighet og kravene til kildehenvisninger. Sørg for å justere arbeidsvanene dersom du får negative tilbakemeldinger på kvaliteten på de skriftlige arbeidene dine, eller dersom du opplever at kvaliteten er dårligere enn det faglige potensialet ditt tilsier. Bruk også tid på å kontrollere ditt eget skriftlige arbeid før innleveringen, med tanke på kildehenvisninger og selvstendighet.

## 7. Særlig om kravet til selvstendig arbeid ved ny innlevering av tidligere leverte besvarelser

I [Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet](#) – Universitetet i Bergen særreguleres tilfeller hvor en student ikke har fått godkjent de obligatoriske undervisningsaktivitetene på et kurs, jf. § 3-4 finner du regler om gjentak av emner under § 3-4 *Kontinuasjoneksamen og frivillig gjentak*. Av disse reglene følger det at alle obligatoriske skriftlige arbeider skal skrives på nytt når du tar et emne om igjen (typisk fordi det ikke ble godkjent første gang). Tidligere leverte besvarelser kan da benyttes som utgangspunkt for fornyet innlevering, men det kreves at besvarelsene bearbejdes. I slike tilfeller hvor besvarelsen representerer en omskriving av en tidligere levert besvarelse, vil kravet til nyskriving bare bli ansett oppfylt dersom studenten i en avsluttende merknad redegjør for hvilke forbedringer som er foretatt, og hvorfor visse deler av besvarelsen eventuelt er uforandret. Der kravet til nyskriving ikke er oppfylt, vil besvarelsen bli underkjent.

## 8. Krav til kommentering av andre studenters besvarelser

Kommentering av medstudenters besvarelser er et viktig element i det pedagogiske opplegget på jusstudiet. Det å kommentere andres juridiske tekster er en god måte å lære å formulere sentrale poenger knyttet til innholdet i rettsreglene og juridisk metode, samtidig som du får sjansen til kritisk å vurdere hvilke fremstillingsmessige grep som er nødvendige for å få poengene klart og presist frem. Kommentering av andre juristers skriftlige arbeider inngår som en helt sentral del av mange juristers arbeid. Evnen til å gi konstruktiv kritikk for å forbedre tekster er en viktig ferdighet som studentene skal tilegne seg i løpet av jusstudiet.

For at din kommentering av en annen students besvarelse skal bli godkjent, må den samlet sett fremstå som en grundig vurdering av den materielle, metodiske og fremstillingsmessige (språk, struktur og presisjon) kvaliteten av teksten. Kommentarene må i tillegg dekke de sentrale materielle delene av besvarelsen. Det stilles altså både kvalitative og kvantitative krav til kommentarene.

Fakultetet har tidligere angitt at det kreves tre eller fire substansielle kommentarer for at kravet til kommentering skal være oppfylt. Dette er imidlertid den absolutt nedre grensen for hvor lite kommentering som kan godtas. Studenter som kommenterer ned mot denne grensen, vil lettere kunne få sin kommentering underkjent. For at så få kommentarer skal kunne oppfylle kravet til kommentering, må hver enkelt av kommentarene være uvanlig innholdsrike. Kommentarene må i tillegg samlet sett oppfylle kravet om å dekke sentrale deler av besvarelsen materielle innhold. Dersom større deler av besvarelsen ikke er kommentert, vil kommenteringen kunne bli underkjent.

*For å få det læringsutbyttet som er tenkt av å kommentere andres besvarelser, nemlig å øve på å vurdere andres tekst kritisk og formulere tilbakemeldinger, er det nødvendigvis du selv som må lese oppgavene og formulere kommentarer. Det er derfor ikke mulig å oppfylle kommenteringskravet ved å bruke KI-verktøy. Dersom du bruker KI-verktøy for å oppfylle kommenteringskravet, kan arbeidskravet bli underkjent av den emneansvarlige. Et mulig unntak kan være der hvor nettopp det å bruke KI-verktøy til å vurdere kvaliteten på andres tekster er en*



del av læringsmålet i det aktuelle emnet. Dette vil i så fall være klart angitt av den emneansvarlige når arbeidskravet blir gitt.

## 9. Tekstkontroll av skriftlige arbeider

[Ingen foreslåtte endringer]

## 10. Nærmere om fjerde og femte studieår

[Ingen foreslåtte endringer]

# 4. Foreslåtte endringer i Instruks om oppgavegjeving og sensur

Arbeidsgruppens forslag til endringer i «Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap» er markert med rød skrift i det følgende. Justeringsforslag fra studiedekanen er markert med grønn skrift.

## 1. Fastsetjing av oppgaver

(...)

### 1.2. Nivå på eksamensoppgaver

- a) Eksamensoppgaver skal utformast under omsyn til emnet si læringsutbyteskildring.
- b) Oppgave og sensorrettlegg skal utformast med sikte på at studentane sin samla relevante kompetanse, jf. læringutbyteskildringa, kjem til uttrykk og vert løna.
- c) Det skal takast omsyn til
  - a. den tida studentane har til rådvelde for å svare på oppgåva og eventuell ordgrense for oppgavesvaret
  - b. kva kjelder/hjelpemiddel som er lovlege på den aktuelle eksamen, herunder særleg om studentane har høve til å bruke KI-verktøy til å svare på oppgåva.
  - c. om eksamen vert gjennomført i kontrollerte omgjevnader («skuleeksamen») eller ~~ikkje om studentane i praksis vil kunne bruke andre hjelpemiddel enn dei lovlege (som KI-verktøy)~~
  - d. kva nivå i studiet oppgåva gjeld for. Faglege og metodiske forventningar skal byggje på studentane sine samla kunnskapar og ferdigheiter.
  - e. om oppgåva skal svarast på i gruppe eller individuelt.
  - f. at vurderinga (sensuren) skal skje i samsvar med dei kvalitative karakterskildringane og "Utfyllende retningslinjer for karakterfastsettelse i juridiske fag", jf. pkt. b)b).

### 1.3. Krav til utforming av oppgaver

#### 1.3.1. Samanhengen mellom læring og prøving

Oppgaver som er karakterteljande eller obligatoriske i emnet («obligatorisk oppgave»), skal i form og innhald byggje på emneinnhaldet.

Det tyder at det kan inngå spørsmål som ikkje har vore handsama i undervisninga. Dette kan vere spørsmål som er dekte av hovudlitteraturen, spørsmål som studentane kan svare på ut frå lovlege hjelpemiddel under prøven, eller spørsmål som stiller krav til sjølvstendig resonnement ut frå læringsmåla til emnet og tidlegare emne.

### 1.3.2 Oppgåver og KI-verktøy

Oppgåver som KI-verktøy kan løyse svare på på ein kvalifisert måte, er som regel ueigna for summativ vurdering eksamen som. Dette gjeld særleg der vurderinga ikkje blir gjennomførte i kontrollerte omgjevnader. Det er oppgåva til Den emneansvarlege å vurdere skal undersøkje dette før oppgåva blir gitt.

Det er høve til å gje deloppgåver på ein heimeeksamen som legg opp til at studentane skal bruke KI-verktøy og kor bruken av KI er del av vurderinga. Slike oppgåver kan likevel ikkje utgjere meir enn ein halvdel av den samla prøva.

På obligatoriske oppgåver må emneansvarleg ta stilling til om og i så fall korleis studentane skal bruke KI-verktøy i arbeidet med oppgåva.

### 1.3.3. Praktiske oppgåver («praktikum»)

[Ny nummerering eneste endring]

### 1.3.4. Andre typar oppgåver («teorioppgåver»)

[Ny nummerering eneste endring]

### 1.3.5. Fleire oppgåver ved same prøve

[Ny nummerering eneste endring]

### 1.3.6. Faste ordgrenser for eksamenssvar på 1. – 4. studieår

[Ny nummerering eneste endring]

## 1.4. Arbeidsgruppeoppgåver og storgruppeoppgåver

[Ingen foreslåtte endringer]

## 2. Moment til vurderinga – sensorretteiing

[Ingen foreslåtte endringer]

## 3. Sensorutval

[Ingen foreslåtte endringer]

## 4. Sensur for karakterteljande prøver

### 4.1. Tilhøvet til emneskildringane

[Ingen foreslåtte endringer]

### 4.2. Faglege kriterier for sensuren

[Ingen foreslåtte endringer]

### 4.3. Anonymitet

[Ingen foreslåtte endringer]

### 4.4. Gjennomføring av sensuren

- a) Det vert vist til Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet § 3-9 Alminnelige regler om sensur for formelle rammer for sensuren.
- b) Om det ikkje følgjer av emneskildringa at vurderinga skal vera Greidd/Ikkje greidd, skal det setjast ein karakter frå A til E for greidd og F for ikkje greidd, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 6.
- c) For kursoppgåver o.l. som blir vurderte saman med ein avsluttande prøve (mappevurdering), skal sensorane ta omsyn til kva stadium i kurset dei er skrivne på, og andre omstende rundt skrivinga (tid til skriving, merknader frå medstudentar og undervisar osv.). At ein eller fleire prestasjonar isolert ikkje kunne ha fått greidd karakter, hindrar ikkje i seg sjølv at det kan setjast ein samla greidd karakter.

- d) Der kursoppgåver og liknande blir vurderte saman med avsluttande prøve, skal desse vere med i vurderinga også i tilfelle av ny avsluttande prøve (kontinuasjonsseksamen).
- e) Der eksamen er sett saman av fleire delar som vert sensurerte kvar for seg (eksamensdelar) må alle delane vere bestått før emnet er bestått, jf. § 6.3 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen.
- f) Dersom fleire sensorar deltek i den ordinære sensuren i eit emne, bør kvar sensor ha sensur for minst tjue studentar.
- g) Der fleire sensorar sensurerer saman, skal dei setje ein felles karakter. Blir dei ikkje samde, skal den emneansvarlige peike ut ein oppmann. For masteroppgåva peikar leiaren for Studieutvalet ut ein oppmann. Oppmannen får all tilgjengeleg informasjon frå sensorane, og fastset ein karakter innanfor dei rammene dei to har sett.
- h) Sensorane kan ikkje nytte KI-verktøy i samband med sensur av studentbesvarelser oppgavesvar utan eksplisitt samtykke frå den emneansvarlege. Dette inneber at sensorane til dømes ikkje kan bruke KI-verktøy som eit hjelpemiddel for å utforme tilbakemeldingar eller grunngjevingar til studentane. Sensorane skal til dømes heller ikkje nytte KI-verktøy for å identifisere om studentbesvarelser oppgavesvar heilt eller delvis er utforma ved hjelp av KI-verktøy.

#### 4.5. Nivåkontroll

[Ingen foreslåtte endringer]

Ingen endringer foreslått i punkt 5-8

## 5. Foreslåtte endringer i Arbeidsavtale for arbeidsgrupeledere på 1. og 2. studieår

Arbeidsgruppens foreslåtte endringene er markert i kursiv, understreket, rød skrift.

Studiedekanan slutter seg til forslaget. Det kan ikke utelukkes at KI på sikt kan være et nyttig arbeidsredskap for arbeidsgrupelederne i deres arbeid med å kommentere oppgaver, men dette er spørsmål som fakultetet får komme tilbake til på et senere tidspunkt. Det er ikke ønskelig at enkelte arbeidsgrupeledere begynner å eksperimentere med KI som kommenteringsstøtte på egen hånd.

### 1. studieår

## ARBEIDSAVTALE

### Arbeidsoppgaver

(...)

Kommentering av oppgaver

Alle studenter i en arbeidsgruppe skal få minst én oppgave kommentert av arbeidsgrupelederen i løpet av hvert emne på studieåret. Arbeidsgrupeleder må organisere kommenteringsarbeidet slik at alle studenter får kommentert én oppgave til hvert emne, dvs. at du må minst kommentere to besvarelser for hver arbeidsgruppeoppgave per emne. Av forskjellige grunner er det ulikt antall studenter i arbeidsgruppene selv om fakultetet tilstreber likt antall. Dette fører til at noen gruppeledere må kommentere flere oppgaver enn andre. Alle arbeidsgruppeoppgavene i et emne skal kommenteres innen angitt frist. Arbeidsgrupeleder skal også kommentere førsteutkast på deleksamen i JUS211.

Det er ikke tillatt – helt eller delvis- å bruke KI-verktøy i forbindelse med kommentering av oppgaver.

## 2. studieår

# ARBEIDSAVTALE

## Arbeidsoppgaver

(...)

Kommentering av oppgaver

Alle studenter i en arbeidsgruppe skal få minst to oppgaver kommentert av arbeidsgruppelederen i løpet av hvert emne på studieåret. Arbeidsgruppeleder må organisere kommenteringsarbeidet slik at alle studenter får kommentert to oppgaver til hvert emne, dvs. at du må kommentere minst to besvarelser for hver arbeidsgruppeoppgave. Av forskjellige grunner er det ulikt antall studenter i arbeidsgruppene selv om fakultetet tilstreber likt antall. Dette fører til at noen gruppeledere må kommentere flere oppgaver enn andre. Alle arbeidsgruppeoppgavene i et emne skal kommenteres innen angitt frist.

*Det er ikke tillatt – helt eller delvis- å bruke KI-verktøy i forbindelse med kommentering av oppgaver.*

## 6. Foreslåtte endringer i Instruks for veiledning og sensur på JUS399 og JUS396 masteroppgave

Arbeidsgruppens forslag til endringer i «Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap» er markert med rød skrift i det følgende. Justeringsforslag fra studiedekanen er markert med grønn skrift.

Instruks for veiledere og sensorer ved Det juridiske fakultet.

Karakterbeskrivelser for sensur av masteroppgaver.

*Vedtatt i Fakultetsstyret 9. juni 2015 og trådte i kraft 1. august 2015.*

Instruks for sensur av 70 poengs masteroppgave ([JUS397](#)) finner du [her](#).

### Instruks for veiledere

Læringsmålene det vises til i teksten nedenfor står i [emnebeskrivelsen](#).

Veiledningen skal følge studenten(e) gjennom alle momentene i læringsmålene.

Veileder må være forberedt på å introdusere studenten(e) for elementære krav til skriftlige arbeider, som krav til kildehenvisninger. Også etiske betraktninger kan være ukjent for studenten(e), men forutsettes å være innarbeidet i løpet av skriveprosessen.

Veileder må være oppmerksom på at tekst som er skapt av KI-verktøy **ikke** regnes **ikke** som studentens egen, jf. Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet § 4-1. Dersom slik tekst utgjør en ikke ubetydelig del av det samlede arbeidet, vil kravet til selvstendighet ikke være oppfylt. Enhver bruk av KI-generert tekst **kan også bli vurdert regnes** som fusk dersom det ikke er sitert på redelig måte.

Veileder skal i innledningsfasen være behjelpelig med å formulere og avgrense

problemstillingen som behandles i oppgaven, herunder også å veilede om hva som realistisk kan omhandles innenfor ordgrensen.

Veileder har ikke ansvar for det endelige resultatet; studenten(e)s faglige rekkevidde vil variere, og det er ingen grunn til at ikke dette skal gjenspeiles også i masteroppgaven. Veilederens rolle er å hjelpe studenten(e) til å kunne yte sitt beste.

Veileder kan bistå i utformingen av tema for oppgaven dersom studenten(e) ber om det. Det gjelder både med hensyn til omfang og med hensyn til faglig relevans - er det noe interessant å skrive om her innenfor de rammer som gjelder for en masteroppgave? Likevel bør veilederen mest mulig inspirere studenten(e) til å finne temaer og problemstillinger som studenten selv kan se er viktige og faglig interessante.

Der masteroppgaven er et gruppearbeid, bør veileder påse at begge/alle studentene i gruppen deltar i prosessen.

Av hensyn til den faglige kvaliteten på veiledningen og av hensyn til studentens opphavsrett til eget arbeid, skal veileder ikke benytte seg av KI-verktøy i veiledningen av skriveprosessen. Veileder skal heller ikke bruke KI-verktøy for å identifisere om studentenes arbeid helt eller delvis er utformet ved hjelp av KI-verktøy.

Dersom veileder ønsker å bruke KI-verktøy som hjelpemiddel i arbeidet med studentens tekster, skal studenten informeres om dette. Dersom bruken av KI-verktøyet medfører fare for at studentens opphavsrett til egen tekst krenkes, kreves det **informert forhåndssamtykke fra studenten.** Veileder skal bare bruke trygge KI-verktøy.

### **Instruks for sensorer**

Masteroppgave sensureres av to sensorer. Dersom sensorene ikke blir enige om vurderingen, skal leder av Studieutvalget utnevne en tredje sensor til å delta ved sensuren.

Veileder deltar som hovedregel ikke i sensur av masteroppgaver på 30 studiepoeng, og aldri i sensur av masteroppgaver på 60 studiepoeng.

Vurderingen av masteroppgaven skal knyttes nært til læringsmålene.

Momenter knyttet til metode og kildebruk skal tillegges større vekt – i begge retninger – enn de materielle momentene. For bestått karakter er det likevel et krav at masteroppgaven avdekker avansert kunnskap innen temaet, eller innen deler av det.

Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng vektlegges i begge retninger.

Momenter som avdekker selvstendighet skal belønnes. Det gjelder for eksempel der studenten(e) behandler et tema som ikke har god dekning i litteraturen, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte, eller der studenten reiser eller belyser problemstillinger på interessante måter, forutsatt at det gjøres på en faglig forsvarlig måte.

Momenter som viser at studenten(e) har vært i stand til selv å se faglige eller metodiske sammenhenger som ikke leses direkte ut av litteratur eller andre kilder, belønnes. Herunder også blikk for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, dog uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda.

Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnsom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper, har også betydning for bedømmelsen. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt å dimensjonere stoffvalg og proporsjoner i besvarelsen fornuftig.

Der avgrensning er gjort eksplisitt og godt begrunnet, skal det ikke trekkes for manglende behandling av temaer det er avgrenset mot. Dette henger sammen med de begrensinger som ligger i rammen for masteroppgaven.

Evne til framstilling og formidling er et selvstendig mål med oppgaven: språkbeherskelse, fremstillingsevne, klarhet, oversiktighet, presisjon og systematisk ryddighet, herunder ryddige kildehenvisninger vektlegges i begge retninger.

*Sensorene kan ikke bruke KI-verktøy i forbindelse med sensur av masteroppgave. Dette innebærer at sensorene for eksempel ikke kan bruke KI-verktøy som et hjelpemiddel for å utforme tilbakemeldinger eller begrunnelser til studentene. Sensorene skal heller ikke bruke KI-verktøy for å identifisere om studentbesvarelser en masteroppgave helt eller delvis er utformet ved hjelp av KI-verktøy.*

Gjelder [JUS399](#) Masteroppgave:

Det skal ikke avholdes muntlig prøve uten at sensorene finner grunn til det. Ved den muntlige prøven eksaminerer begge sensorene studenten(e) i tema som har tilknytning til oppgaven eller til det tema oppgaven gjelder. Muntlig prøve kan også brukes til å kontrollere at oppgaven er et selvstendig arbeid fra studenten(e).

Gjelder [JUS396](#) Masteroppgave:

Det avholdes justerende muntlig prøve. Momentene som kan inngå i justerende muntlig prøve fremgår av [emnebeskrivelsen](#) til emnet.

## **Karakterbeskrivelser for sensur av masteroppgaver**

(...)



**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 45/24-10  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Samlesak - endringer i utfyllende regler

---

### 1. Innledning

I denne saken legger studieseksjonen fram forslag til en del ulike endringer i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen. Foranledningen til endringene er oppstarten av fakultetets nye LLM-program, den nye Universitets- og høyskoleloven, innfasingen av studieordningen av 2021, og at vi har oppdaget av regelverket vårt om hjelpemidler til eksamen er utdatert og til tider uklart. Vi foreslår endringer som innebærer nytt regelverk for LLM (2), endringer i regler om hjelpemidler til eksamen (3) og sensur (4), nye regler om godkjenning av fordypnings- og spesielemner (5) og prioritering av valgemenner der en student har mer enn 20 studiepoeng (6), og oppdatering av henvisninger til Universitets- og høyskoleloven (7).

### 2. Regelverk for LLM Master of Laws (LL.M.) in EU and EEA Law

I høst har fakultetets nye LLM-program Master of Laws (LL.M.) in EU and EEA Law startet opp. Det er nødvendig å oppdatere fakultetets utfyllende regler for å inkludere denne graden. Vi foreslår å vedta et eget kapittel 10 hvor det presiseres hvilke regler som gjelder for dette masterprogrammet.

Paragrafene 10-1 til 10-3 handler om det samme som utfyllende regler kapittel 2 «Grad, studierett, utdanningsplan, undervisning og obligatoriske undervisningsaktiviteter.». I § 10-4 slås det fast hvilke regler fra kapittel 3, 4 og 5 som gjelder for studenter på LLM-EU. Reglene som listes opp er de som gjelder generelt, og ikke knytter seg spesifikt til masterprogrammet i rettsvitenskap.

Reglene i kapittel 6 og 7 er ikke relevante for LLM-EU. Reglene i §§ 10-5 og 10-6 handler om det samme som utfyllende regler kapittel 9 «vitnemål og videre studier».

Hvilke regler som skal gjelde for vitnemålsutsettelse og nærmere regler om poststudierett etter LLM-EU må vedtas seinere.

#### 2.1 Forslag til endringer i kapittel 1:

##### § 1-1 Hjemmel og virkeområde. Forholdet til andre regler

Reglene her er vedtatt med hjemmel i «Forskrift om studium ved Universitetet i Bergen», som gjelder for alle studier og eksamener på bachelor- og masternivå ved Universitetet i Bergen.

Reglene skal tolkes og anvendes i samsvar med overordnet regelverk i universitets- og høyskoleloven, sentrale forskrifter og UiB-forskriften.

Reglene her suppleres av «Studieplan for studieordning av 2003», «Studieplan for MAJUR Rettsvitenskap (jus), master, 5 år», «Studieplan for MAJUR-2 Rettsvitenskap, master, 2 år», «Studieplan for LLM-EU Master of Laws (LL.M.) Programme in EU and EEA Law» og emnebeskrivelsene for de

enkelte emnene ved fakultetet. For etter- og videreutdanningstilbud kan det gjelde egne regler, se § 7-1. [Reglene for LLM Master of Laws \(LL.M.\) in EU and EEA Law følger av kapittel 10.](#)

§ 1-3 Terminologi

[9. LLM-EU er en forkortelse som brukes om Master of Laws \(LL.M.\) in EU and EEA Law](#)

## 2.2 Forslag til nytt kapittel 10:

Kapittel 10 Master of Laws (LL.M.) in EU and EEA Law

### *§ 10-1 Utdanningsplan*

Fakultetet tildeler graden Master of Laws (LL.M.) in EU and EEA Law, fastsatt med hjemmel i lov av 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler § 3-8, jf. forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler § 3 nr. 5. Det juridiske fakultet fastsetter i studieplanen hvilke emner som inngår i studiet og den rekkefølge emnene skal tas i.

Normert studietid er ett og et halvt år (tre semester). Hvert semester er 30 studiepoeng og graden er 90 studiepoeng (ECTS).

Fakultetet kan etter søknad fastsette en avvikende utdanningsplan for den enkelte student der studenten ikke kan følge den ordinære utdanningsplanen på grunn av innvilget godkjenning, eller på grunn av sykdom eller andre tungtveiende grunner. I disse tilfellene kan fakultetet gi forkortet eller forlenget studierett.

Studentenes utdanningsplaner følges opp i tråd med reglene i UiB-forskriften §§ 4-5 og 4-6.

### *§ 10-2 Alminnelige regler om undervisning og obligatoriske undervisningsaktiviteter*

§ 2-5 Alminnelige regler om undervisning og obligatoriske undervisningsaktiviteter gjelder for emnene på LLM-EU, med mindre noe annet er bestemt i emnebeskrivelsen.

### *§ 10-3 Permisjon og pause fra studiene*

Permisjon fra studiene reguleres av UiB-forskriften § 5-2.

Studenter på LLM-EU har ikke rett på «pause fra studiene» jf. UiB-forskriften § 5-3.

### *§ 10-4 Eksamen, regelbrudd og faglig godkjenning*

Reglene i kapittel 3, med unntak av §§3-4 og 3-5 gjelder for studenter på LLM-EU.

Reglene i kapittel 4 gjelder for studenter på LLM-EU.

Følgende regler i kapittel 5 gjelder for studenter på LLM-EU: §§ 5-4 og 5-7.

### *§ 10-5 Vitnemål*

1. Vitnemål utstedes i tråd med reglene i UiB-forskriften kapittel 12.

2. Graden LLM-EU kan ikke inneholde mer enn 90 studiepoeng. Der studenten har avlagt flere studiepoeng enn det som inngår i utdanningsplanen, gjelder følgende:

a. Emner godkjent etter utveksling har prioritet

b. Emner tatt ved UiB har prioritet foran emner tatt ved andre norske institusjoner, eller andre institusjoner uten utvekslingsavtale.

Der prioriteringene etter punkt 2 ikke avklarer hele grunnlaget for vitnemålet, har studenten selv ansvar for å angi hvilke emner som skal inngå i graden.



Dersom studenten ikke har angitt hvilke emner som skal inngå i graden, vil fakultetet velge det/de eldste av de aktuelle emnene. Dersom dette heller ikke avklarer utvalget, velges emnet med best karakter, og deretter i alfabetisk rekkefølge.

### 3. Det gis ikke hovedkarakter for graden LLM-EU. § 10-6 Poststudierett

Studenter som har oppnådd graden LLM-EU kan søke poststudierett ved Det juridiske fakultet. Poststudierett kan kun gis én gang, og bare fra og med semesteret etter at grad er oppnådd. Søknadsperioder er

- 1. juli - 15. august for studenter som fullfører graden i vårsemesteret
- 1. desember - 15. januar for studenter som fullfører graden i høstsemesteret.

Poststudierettens varighet er to semestre, men kan avsluttes tidligere etter melding til fakultetet. Utløpt eller avsluttet poststudierett kan ikke gjenåpnes.

Med poststudierett kan man gjenta beståtte eksamener, eller ta emner som er åpne for alle studenter på UiB.

Eventuelle karakterforbedringer på allerede beståtte emner kan inkluderes på vitnemålet, såfremt dette ikke allerede er utstedt.

## 3. Endringer i reglene om hjelpemidler på eksamen

Reglene i §§ 3-8 til 3-11 er tidvis utdaterte og utydelige, som gjør at vi får mange spørsmål fra studenter og emneansvarlige. Vi foreslår følgende endringer:

### § 3-8 Digitale hjelpemidler til eksamen:

- Legge til et punkt om at det ikke er tillatt å ha annet enn datamaskin, mat og skrivesaker på/ved eksamensbordet. Lignende regel finnes i § 3-10 om analoge hjelpemidler, men gjelder også for andre eksamener.

### § 3-9 Analoge hjelpemidler til eksamen:

- Ta vekk lovsamlingen som lovlig hjelpemiddel. Lovsamlingen «Norges lover» (utg. av Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo) utgis ikke lenger, og er ikke et relevant hjelpemiddel for eksamenene som benytter analoge hjelpemidler.
- Fjerne regelen i § 3-9 nr. 3 fordi emnene på første og andre studieår ikke har analoge hjelpemidler.

### § 3-10 Innlevering og kontroll av analoge hjelpemidler:

- Vise til nettsidene for informasjon om praktisk gjennomføring av bokkontroll.
- Klagefristen for vedtak om inndragning vil følge av vedtaket.

### § 3-11 Henvisninger, tilføyelser o.a. i analoge hjelpemidler til eksamen:

- Foreslått noen forenklinger
- Regelen i punkt 2 om at det er lov å henvise til andre tillatte hjelpemidler på «andre eksamener gitt i masterprogrammet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen» har skapt mye forvirring og framstår som veldig rar all den tid vi har eksamener med alle hjelpemidler tilgjengelig. Regelen ga nok mening da man hadde lovsamling som skulle brukes i flere eksamener, men nå er det kun særtrykk som brukes i enkeltksamener som er relevant. Den

foreslås fjernet, slik at studenter kun kan henvise til andre lovlige hjelpemidler på samme eksamen.

Endringene vil medføre at Informasjonen under overskriften Examination Support Material i en del engelske valg- og spesialemner må oppdateres.

### 3.1 De foreslåtte endringene:

#### § 3-8 Digitale hjelpemidler til eksamen

1. ~~Fra studieåret 2020/21 er~~ Lovdata er tillatt hjelpemiddel ved skoleeksamen i alle obligatoriske emner ved Det juridiske fakultet.

2. ~~Fra studieåret 2021/22 er~~ Lovdata er tillatt hjelpemiddel ved skoleeksamen i alle norskspråklige valgemner og spesialemner ved Det juridiske fakultet.

[...]

6. I tillegg til datamaskinen, skal kun skrivesaker og eventuelt mat og drikke finnes på/ved eksamensbordet. Mobiltelefoner, smartklokker og lignende er ikke tillatt.

#### § 3-9 Analoge hjelpemidler til eksamen

1. Dersom ikke annet er fastsatt i emnebeskrivelsen, kan dette benyttes på skoleeksamen:

~~1. Inntil 2 utgaver eller eksemplarer av lovsamlingen «Norges lover» (utg. av Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo). Studentene er selv ansvarlige for å~~

~~1. ha med seg lovsamling på eksamen og~~

~~2. ha siste utgave~~

- Én rettskrivingsordliste eller ordbok. Jusleksikon og ordbøker med utfyllende faglig informasjon om oppslagsordene er ikke tillatt.
  - Ordbøker som er til/fra de to samme språkene – for eksempel norsk-engelsk/engelsk-norsk – i to fysiske bind regnes også som én ordbok. Disse kan ha forskjellig utgiver og/eller være ulike utgaver.
  - Ordbok som nevnt ovenfor kan ikke kombineres med andre typer ordbøker. Kombinasjoner som utgjør mer enn to fysiske bind er ikke tillatt.
2. Emnebeskrivelsen i hvert enkelt emne kan tillate ytterligere bruk av hjelpemiddel. Der særtrykk er tillatt, er det også tillatt med samlehefter som ikke omfatter mer enn det som står på listen.
- ~~3. På de to første studieårene, unntatt EXFAC Juridisk forprøve, kan studenter som har vært i landet mindre enn fire år, etter søknad få ha med flere ordbøker.~~
4. Utskrifter fra internett eller database er ikke tillatt hjelpemiddel til eksamen.
5. ~~Fra studieåret 2021/22 er a~~ Analoge hjelpemidler er ikke tillatt til skoleeksamener for de emner hvor Lovdata anvendes som hjelpemiddel på eksamen, ~~jf. bestemmelsen i § 3-5 a.~~

## § 3-10 Innlevering og kontroll av analoge hjelpemidler

### 1. Bokkontroll gjennomføres på eksamener med analoge hjelpemidler i tråd med informasjon på fakultetets nettsider: Bokkontroll på eksamen: Det juridiske fakultet

Hjelpemiddel som ønskes nyttet under eksamen, bringes til eksamensbordet senest ½ time før eksamen starter dersom ikke annen frist er angitt. Overholdes ikke denne fristen, kan studenten ikke påregne å få starte eksamen til angitt tid. Ingen hjelpemidler kan bringes inn i lokalet etter at bokkontrollen er begynt uten at materialet underlegges kontroll. Bøker/notater og lignende som ikke skal nyttes under eksamen, kan ikke bringes inn i lokalet etter at bokkontrollen er begynt.

2. I tillegg til lovlige hjelpemidler skal bare nødvendige skrivesaker samt eventuelt mat og drikke finnes på/ved eksamensbordet. Mobiltelefoner, musikkspillere, smartklokker og lignende er ikke tillatt. annet elektronisk utstyr med eller uten sender som ikke er tillatte hjelpemidler kan ikke tas med til eksamensbordet.

3. Studenten er selv ansvarlig for at de medbrakte hjelpemidlene er i overensstemmelse med reglene om henvisninger, tilføyelser o.l. §§ 3-5 og 3-7, samt med bestemmelsene om hjelpemidler i den enkelte emnebeskrivelse.

4. Materiale som finnes å være i strid med eksamensreglementet vil bli inndratt. Forholdet kan i tillegg kvalifisere til fusk, jf. kapittel 4 nedenfor. Det er ikke adgang til å avhjelpe regelbrudd eller på annen måte gjøre endringer i hjelpemidlene etter at bokkontrollen er påbegynt.

~~5—Vedtak om inndragning kan påklages senest innen tre uker.~~

~~6-5.~~ Studenter som har fått inndratt materiale før eller under eksamen vil få skriftlig begrunnelse for vedtaket fra fakultetet. Der orienteres også om den videre saksgang.

~~7—Studenter som har fått inndratt lovsamling, skal få låne blank lovsamling under eksamen.~~

## § 3-11 Henvisninger, tilføyelser o.a. i analoge hjelpemidler til eksamen

1. I alle medbrakte hjelpemiddel til eksamen kan det være understrekinger og/eller markering med markeringstusj o.l. av hele ord og setninger og vannrett og loddrett strek i marginen, i alle farger.

2. I alle medbrakte hjelpemiddel kan det dessuten være innarbeidet henvisninger innbyrdes i hjelpemidlet og henvisninger til andre tillatte hjelpemiddel som er tillatt ved denne eller andre eksamener er gitt i masterprogrammet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Dette gjelder likevel ikke i og til lister, registre, ordbøker og lignende.

Henvisningene kan bare innledes med ord som se/sjå, jf., cfr., contra, sammenlign (sml.), oppheva (opph.), endret. Henvisninger til lover, kgl. res., forskrifter og reglement kan bare inneholde tittel og/eller data (eventuelt nummer), paragraf og/eller ledd, avsnitt, punktum, setning, nummer eller litra. Vanlige forkortelser som grl., strl. og lignende, kan brukes.

Eksempel: Sml.FAL § 18-1; opph. ved lov 13. februar 1976; jf. lov nr. 261969 § 2-1.

3. Indeksmerker (flagg eller lignende) som har til formål å lette bruken av hjelpemidler er tillatt. Disse kan bare inneholde henvisning i tråd med reglene over, for siden som er indeksert. for lovsamlingen eller for særtrykk bare angi lovnavn eller forkortelse av lovnavn, årstall og nummer og/eller kapitteleverskrifter e.l. nøyaktig slik det forekommer på siden som er indeksert. De kan ikke i noe tilfelle inneholde tekst som er i strid med reglene her.

4. Det er ikke tillatt med annen innarbeiding, for eksempel at ny lovtekst er skrevet inn i hjelpemidlet.

## 4. Endringer i § 3-13 om sensur

Regelen må oppdateres på grunn av nye regler om sensur i ny Universitets- og høyskolelov. Punkt 2 i § 3-13 foreslås fjernet fordi dette reguleres i UiBs studieforskrift og i Universitets- og høyskoleloven. Ordet «primært» foreslås fjernet fra punkt 3.

### 4.1 Forslag til endringer i § 3-13 om sensur

§ 3-13 Almennelige regler om sensur og begrunnelse

1. Sensurfristen reguleres av universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 411-7, Forskrift om frister for sensur ved Det juridiske fakultet og Forskrift om sensurfrist for mastergradsoppgaver. Sensurdato opplyses i tilknytning til eksamen. Der sensuren faller senere enn det som er opplyst, skal ny dato publiseres i Mitt UiB.

~~2. Sensur av arbeider som inngår i karaktergrunnlaget foretas av én sensor. Unntak:~~

~~a. Besvarelser som først vurderes til F eller Ikke bestått skal vurderes av ytterligere en sensor før endelig sensurvedtak fattes.~~

~~b. Masteroppgaver vurderes av to sensorer, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 2 andre punktum.~~

~~c. Ved ny sensurering etter klage over sensurvedtak, benyttes to sensorer, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 5 første punktum.~~

~~3.2.~~ For noen emner har fakultetet bestemt at det skal gis samtidig, skriftlig begrunnelse. Her vil studentene finne begrunnelsen idet sensuren faller. For alle emner kan krav om begrunnelse for sensurvedtak rettes til sensor ~~primært~~ på det tidspunkt («trefftiden») og på den måten fakultetet angir for den enkelte eksamen. Det er likevel adgang til å kreve begrunnelse inntil en uke etter kunngjøring av sensuren, jf. universitets- og høyskolelovens ~~§ 5-3 (1), tredje setning~~ § 11-8.

4. ~~3.~~ Hvis studenten har henvendt seg til sensor i trefftiden skal begrunnelsen gis senest dagen etter at kravet ble satt fram. Overholder ikke sensor denne fristen, eller hvis studenten ikke oppnår kontakt med sensor i løpet av trefftiden, skal studenten underrette administrativt ansvarlig for studieåret/emnet samme dag eller senest neste morgen. Hvis studenten har framsatt krav om begrunnelse etter trefftiden, men innenfor lovens ytre frist, gis begrunnelse senest to uker etter at kravet er satt fram. Overholder ikke sensor denne fristen, skal studenten underrette administrativt ansvarlig for studieåret/emnet senest neste dag.

5-4. Det gis ikke hovedkarakter for graden master i rettsvitenskap.

## 5. Godkjenning av fordypnings- og spesialemer

Fakultetet har foreløpig ikke vedtatt en regel om godkjenning av fordypnings- og spesialemer på femte studieår i studieordningen av 2021. I studieordningen av 2003 godkjennes spesialemer fra UiO eller UiT på masternivå så lenge de kan inngå i master i rettsvitenskap ved disse studiestedene.

I styresak 60/23 om reform av femte studieår står det følgende i del 12 om godkjenning av emner tatt ved andre norske institusjoner:

*Mye av poenget med endringene av 5. studieår som nå foreslås, er å legge til rette for fordypning og spesialisering gjennom studentaktiv læring og langt tettere oppfølging enn på dagens opplegg. Dette handler ikke bare, og heller ikke først og fremst, om at studentene skal få spesialisert kunnskap om et utvalgt rettsområde. Grepert med et fordypningsemne på 20 studiepoeng legger til rette for dybdelæring som normalt ikke kan oppnås på et emne på bare 10 studiepoeng, og grepert med obligatorisk undervisning på et engelsk spesialemerne legger til rette for samhandling med utenlandske studenter som ikke kan oppnås på annet vis. Andre sentrale læringsmål er metodisk refleksjon, integrering i forskningsaktiviteten på fakultetet, perspektiver på rettsdogmatikken, internasjonalisering, muntlige ferdigheter mv. Flere av disse læringsmålene kan ikke prøves på en fullgod måte på en eksamen, og vil derfor bli kvittert ut gjennom obligatoriske undervisningsaktiviteter.*

*Søknader om godkjenning av spesialemer fra andre juridiske lærestedet må vurderes konkret, men det må kommuniseres klart til studentene at fakultetet bare kan og vil godkjenne emner med et læringsutbytte som tilsvarer læringsutbyttet for emnene som de er ment å erstatte. Med mindre UiO eller UiT legger om undervisningen på sine valg-/spesialemer på samme måte som det nå tas til orde for at vi bør gjøre, så vil det i de fleste tilfeller ikke være mulig å godkjenne valg-/spesialemer fra UiO eller UiT som erstatning for de ulike emnene på vårt nye 5. studieår.*

Godkjenning av utdanning fra andre norske universiteter reguleres i Uhl. § 9-1, som også vises til i utfyllende regler § 5-1:

### *§ 9-1. Faglig godkjenning av utdanning fra andre norske universiteter og høyskoler*

*Universiteter og høyskoler skal godkjenne utdanning fra andre norske universiteter og høyskoler som del av en students utdanning ved institusjonen og med samme antall studiepoeng dersom utdanningen gir et læringsutbytte tilsvarende det som er fastsatt for det aktuelle studiet ved den godkjennende institusjonen*

For å tydeliggjøre at regelen for godkjenning i 2021-ordningen skiller seg fra 2003-ordningen foreslår vi å ha en regel som konkret omhandler godkjenning av fordypnings- og spesialemer, og presisere at vurderingen nå vil være knyttet til det konkrete læringsutbyttet.

### 5.1 Forslag til regel om godkjenning av fordypnings- og spesialemer i studieordningen av 2021:

#### **§ 5-2 Faglig godkjenning av valgmer og spesialemer**

##### *4. Studieordningen av 2003 - Spesialemer på femte studieår*

Spesialemer på masternivå ved Det juridiske fakultet i Oslo som kan inngå i mastergraden der, og

spesialemer på masternivå ved Det juridiske fakultet i Tromsø som kan inngå i mastergraden der, godkjennes som spesialemer i mastergraden ved Det juridiske fakultet i Bergen.

#### 5. Studieordningen av 2021 – Fordypnings- og spesialemer på femte studieår

Regler om faglig godkjenning av emner på femte studieår i studieordningen av 2021 vil vedtas når arbeidet med utforming av nytt femte studieår er avsluttet.

Spesialemer på masternivå ved Det juridiske fakultet i Oslo som kan inngå i mastergraden der, og spesialemer på masternivå ved Det juridiske fakultet i Tromsø som kan inngå i mastergraden der, godkjennes som fordypnings- og spesialemer på femte studieår der emnets læringsmål og undervisningsform er egnet til å sikre faglig fordypning og/eller internasjonalisering på lik linje med fordypnings- og spesialemerne på femte studieår ved fakultetet.

### 6. Endringer i § 8-1 Vitnemål: Utstedelse og grunnlag

Det er ikke meningen at studenter skal ta flere valgemner enn de 20 studiepoengene som kreves i studieplanen. Vi vil imidlertid ikke kunne kontrollere om studenter melder seg til flere valgemner etter gjennomført tredje studieår. For å unngå at studenter tar nye valgemner på BA-nivå etter gjennomført tredje studieår som en måte å omgå gjentakskvoten, foreslår vi en regel som slår fast at det første valgemnet blir stående på vitnemålet.

Vi foreslår følgende endring i § 8-1 nr. 5:

5. Som hovedregel kan graden ikke inneholde mer enn 300 studiepoeng, eller 120 studiepoeng for MAJUR-2. Der studenten har avlagt flere studiepoeng enn det som inngår i utdanningsplanen ~~inneholder mer enn det som kan inngå i graden~~, gjelder følgende:

- a. Emner godskrevet etter utveksling har prioritet
- b. Emner tatt ved UiB har prioritet foran emner tatt ved andre norske institusjoner, eller andre institusjoner uten utvekslingsavtale.

c. Hvis en student har tatt flere valgemner på bachelornivå enn studieplanen angir, er det emnet studenten tok først som kommer på vitnemålet.

### 7. Oppdatering av henvisninger til Universitets- og høyskoleloven

Paragraf	Nåværende henvisning	Ny henvisning
§ 3-8 nr. 5, 2	§ 4-7 nr. 1 bokstav b.	§ 12-4 andre avsnitt
	jf. universitets- og høyskolelovens § 5-3 (1), tredje setning.	§ 11-8 første avsnitt
§ 4-2	§ 4-7, § 4-7 nr 1, § 4-8 nr 3, § 5-1 nr 7, jfr. FOR 2005-10-10 nr 1192: Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10.	§ 12-4, § 12-4 første avsnitt, § 12-4 fjerde avsnitt, §14-1 og § 14, 2, fjernes

§ 5-1	§ 3-5 e nr. 1, § 3-5 f.	§ 9-1, § 9-2
§ 5-2 b.	§ 3-5 e nr. 3.	§ 9-1 andre avsnitt
§ 3-4 nr. 2	uhl. § 4-7	§ 12-4

**forslag til uttalelse:**

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å vedta de foreslåtte endringene i Utfyllende regler ved Det juridiske fakultet.

Emnebeskrivelser oppdateres i tråd med de vedtatte endringene.

21.08.2024  
INGVSTR



**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 46/24  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Endring i emnebeskrivelsen for JUS325 Rettshjelp

---

Fra 1. august 2024 trer ny universitets- og høyskolelov og krav om to sensorer på eksamener som alene utgjør 15 studiepoeng eller mer i kraft. Vi viser til [SU-sak 34/24-2](#).

Emnet [JUS325 Rettshjelp](#) er på 30 studiepoeng og emnet omfattes derfor av kravet om to sensorer. Studentene skal etter endt arbeidsperiode i Jussformidlingen skrive en rapport om praksisoppholdet. Rapporten er underlagt sensur og vurderes til bestått/ikke bestått. Det er praksis at rapporten godkjennes av daglig leder i jussformidlingen og sensureres av emneansvarlig for JUS325 Rettshjelp. Det er for tiden professor Bjørnar Borvik som har emneansvaret.

For at sensuren i emnet formelt sett oppfyller det nye kravet om to sensorer, videreføres ordningen slik at rapporten sensureres av både daglig leder og emneansvarlig. I den forbindelse foreslås en presisering i emnebeskrivelsen (med rødt) slik at det går tydelig frem at emnet oppfyller kravene til to sensorer:

### Vurderingsformer

Etter arbeidsperiodens slutt skal det skrives en rapport hvor det gjøres rede for læringsutbyttet av året i Jussformidlingen.

Rapporten skal ta utgangspunkt i læringsmålene for [JUS325](#) og dokumentere hvordan de ulike målene er nådd gjennom året i Jussformidlingen. Redegjørelsen må knyttes til et utvalg av sakene som studenten har arbeidet med, men bør også ta opp andre sider ved praksisen. Fem av de rettslig, faktisk og/eller etisk mest utfordrende sakene bør omtales særskilt.

Rapportens omfang bør være på minst 3000 ord. Den kan ikke overstige 4000 ord.

Rapporten skal leveres senest ett år etter avsluttet praksisperiode.

Frister for levering:

- For sensur i vårsemesteret: 1. april
- For sensur i høstsemesteret: 15. september

Rapporten underlegges sensur ved Det juridiske fakultet, **og sensureres av emneansvarlig og daglig leder i Jussformidlingen.**



**forslag til vedtak:**

Siste setning under «Vurderingsformer» i emnebeskrivelsen for JUS325 Rettshjelp endres til følgende:

Rapporten underlegges sensur ved Det juridiske fakultet, **og sensureres av emneansvarlig og daglig leder i Jussformidlingen.**

30.07.2024  
ANNNI

**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 47/24  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Søknad om frikjøp fra undervisningsplikt – fordypningsemne «kommersielle tvister»

---

### Bakgrunn

Fakultetsstyret vedtok i sitt møte den 19.03.2024 (sak 20/24) å opprette 8 fordypningsemner på nytt femte studieår i studieordning av 2021:

*Det arbeides videre med sikte på å opprette følgende fordypningsemner på 20 studiepoeng på 5. studieår:*

- 1. Arbeidsrett (førstemanuensis Melanie Hack og førstemanuensis Tine Eidsvaag)*
- 2. Immaterialrett (professor Tore Lunde og førstemanuensene Torger Kielland, Knut Martin Tande og Lillia Oprysk)*
- 3. Konfliktmegling (professor Camilla Bernt)*
- 4. Plan- og ekspropriasjonsrett (professor Ingunn Elise Myklebust og professor Sigrid Eskeland Schütz)*
- 5. Politi- og påtalerett (professor II Gert Johan Kjelby og førstemanuensis II John Reidar Nilsen)*
- 6. Skatte- og selskapsrett (professor Henrik Skar, førstemanuensis Knut Høivik og postdoktor Guri Lindblad)*
- 7. Velferdsrett (professor Bjørn Henning Østenstad og professor Henriette Sinding Aasen)*
- 8. Kommersielle tvister (professor Anna Nylund og professor Magne Strandberg)*

*Det forutsettes at minst én av de emneansvarlige på emnene er fast ansatt.*

*Det delegeres til studiedekan, etter søknad, å fastsette rammer med undervisningstimer til disposisjon for den videre utviklingen av de enkelte fordypningsemnene som skal opprettes.*

I samme sak fremgår av dekan og fakultetsdirektørens merknader (s. 6):

*Når det gjelder oppfordringen fra Studieutvalget om å sette av en ramme med undervisningstimer til videre utvikling av emnene som skal opprettes, mener dekan og fakultetsdirektør at dette er en god idé, både for emnene hver for seg og for samordning av planleggingen. Samtidig er det åpenbart at de ulike kursoppleggene innebærer ulik grad av nybrottsarbeid og slik sett har ulike behov for utviklingsressurser. Det foreslås at det delegeres til studiedekan å fastsette omfanget av en særskilt ramme for utviklingsarbeid for utviklingen av fordypningsemnene. Hvert enkelt emne kan få inntil 50 timer etter søknad.*

### **Søknad fra emneansvarlige for «kommersielle tvister»**

Som kjent arbeides det i disse dager med etableringen av et nytt fordypningsemne «kommersielle tvister» på 20 SP. Det er tenkt tilbudt fra og med høstsemesteret 2025.

Emnet er helt nytt. En del grunnlagsarbeid er allerede gjort av Magne Strandberg og Anna Nylund. Det gjenstår likevel fortsatt mye jobb før faget kan tilbys. Blant annet må emnebeskrivelsen revideres og mål for læringsutbytte, prøvingsformer, pensumlister og undervisningsopplegget må på plass.

Som ledd i arbeidet med etableringen av emnet søkes det med dette om frikjøp fra undervisningsplikt oppad begrenset til 50 timer for Anna Nylund, Knut Høivik og Johannes L. Mella (Magne Strandberg har forskningstermin).

På vegne av arbeidsgruppen «fordypningsemne kommersielle tvister».

Johannes L. Mella

Postdoktor.

### **Forslag til vedtak**

De emneansvarlige på fordypningsemnet «kommersielle tvister» innvilges 50 undervisningstimer til videre utvikling av emnet.

20.08.2024

ANNNI

**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 48/24  
**Møtedato:** 20.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

**Undervisning i JUS2311 International Climate Law – Bachelor og JUS3511 International Climate Law – Master V-25**

---

JUS2311 International Climate Law – Bachelor og JUS3511 International Climate Law – Master undervises vanligvis å vårsemesteret. Emneansvarlig førsteamanuensis Ignacio Herrera Anchustegui er i foreldrepersmisjon i vårsemesteret 2025 og emnet blir derfor ikke tilbudt dette semesteret.

**Forslag til vedtak:**

JUS2311 International Climate Law – Bachelor og JUS3511 International Climate Law – Master blir ikke tilbudt i vårsemesteret 2025.

**Utvalg:** Studieutvalget ved Det juridiske fakultet  
**Saksnummer:** 49/24  
**Møtedato:** 28.08.2024  
**Journalnummer:** 2024/236

---

## Endring i § 4 i Opptaksreglement for opptak til toårig mastergrad i rettsvitenskap

---

[Opptaksreglement for opptak til toårig mastergrad i rettsvitenskap](#) regulerer opptak til [MAJUR-2](#). Dette gjelder studenter som har tatt bachelor ved annen utdanningsinstitusjon og derfor kun skal ta fjerde og femte studieår ved UiB.

Det er begrenset med plasser på MAJUR-2 og rangering av søkerne er derfor beskrevet i opptaksreglementets § 6, hvor det fremgår i første ledd:

*«Søkerne rangeres på grunnlag av gjennomsnittskaracter i alle emnene som inngår i opptaksgrunnlaget, **unntatt innføringsemner (EXPHIL og EXFAC Juridisk forprøve eller tilsvarende), karakterer fra utvekslingsopphold og emner med vurderingsuttrykk Bestått/Ikke bestått.**»*

I forbindelse med overgang til ny studieordning vedtok fakultetsstyret i desember 2022 (styresak 107/22) en endring i § 6 slik at det inngår i bestemmelsen at karakterer fra utvekslingsopphold ikke inngår i beregning av gjennomsnittskaracteren.

I nåværende § 4 om opptaksgrunnlag fremgår i andre ledd:

*«Det kreves C i snitt i alle emner som inngår i opptaksgrunnlaget. Innføringsemner (EXPHIL og EXFAC Juridisk forprøve eller tilsvarende) regnes ikke med. Det samme gjelder andre emner med karakteren B/IB fra og med våren 2020.»*

I § 4 andre ledd fremgår det ikke at karakterer fra utvekslingsopphold ikke inngår i beregning av gjennomsnittskaracter slik det er nevnt i § 6. Det er derfor ønskelig at § 4 presiseres i tråd med gjeldende praksis (endring med rødt):

### **§ 4 Opptaksgrunnlag**

*Grunnlaget for opptak er en bachelorgrad i rettsvitenskap eller juss fra Høgskolen i Innlandet, Universitetet i Agder eller Universitetet i Stavanger, totalt 180 studiepoeng.*

*Det kreves C i snitt i alle emner som inngår i opptaksgrunnlaget. Innføringsemner (EXPHIL og EXFAC Juridisk forprøve eller tilsvarende) **og karakterer fra utveksling** regnes ikke med. Det samme gjelder andre emner med karakteren B/IB fra og med våren 2020.*

*For studenter fra Universitetet i Stavanger som er startet i studieåret 2020/2021 eller tidligere og som har utveksling i sin BA-grad, kreves at følgende emner inngår i utvekslingsporteføljen:*

*Fra Kozminski University, Polen: Law and Language (4 sp) og Legal Analysis and Reasoning (6 sp)*

*Fra Münster University, Tyskland: Common Law Methodology (4 sp) og enten Introduction to German Public Law for International Students (6 sp) eller Introduction to German Private Law for International Students (6 sp).*

*Andre universitet: Minst 10 sp metodefag.*

*For studenter fra Universitetet i Stavanger som er startet i studieåret 2021/2022 eller senere gjelder det ikke krav om at spesifikke emner inngår i utvekslingsporteføljen. Emner tatt under utveksling må likevel være juridiske emner som ikke har tilsvarende faginnhold som andre emner studenten har tatt som del av sin bachelorgrad.*

Siden det er tale om en presisering av gjeldende regelverk, kan saken avgjøres av studieutvalget.

### **Forslag til vedtak:**

§ 4 andre ledd I opptaksreglement for opptak til toårig mastergrad i rettsvitenskap endres til:

Det kreves C i snitt i alle emner som inngår i opptaksgrunnlaget. Innføringsemner (EXPHIL og EXFAC Juridisk forprøve eller tilsvarende) og karakterer fra utveksling regnes ikke med. Det samme gjelder andre emner med karakteren B/IB fra og med våren 2020.

20.08.2024

ANNNI